

hemvärnet

Nr 6/2000



Sjövänet, ny bråkig familjemedlem

Massor med
ny materiel
men tidsbrist

Övning i
rock'n
roll-takt

Hv i Strängnäs
lärde sig snabbt
eldobservation

HEMVÄRNET
60

Chefen är inte självskriven

Det går inte att svänga ihop en krisgrupp hur som helst.

Kriser kan grovt delas in i två steg, den akuta krisen och utvecklingskrisen, som kan pågå under lång tid efteråt, när gamla livsvärden faller och nya måste finnas.

Frågan är om det finns en beredskap i hemvärvnet att hantera krisens båda sidor eller om man bara är inriktad på en akut insats där man lämnar eftervården åt samhället?

Om hemvärvnet ska vara attraktivt så måste man också kunna erbjuda en god medlemsvård. Det är därför viktigt att det finns en handlingsplan som är tillämpbar i både krig och fred. I krig är vi hänvisade till våra egna resurser och den civila biten ska snarare ses som ett test av vår förmåga att lösa våra uppgifter under militära förhållanden.

Ansvar för alla

När hemvärvnet bedriver verksamhet eller gör en insats har hemvärvnet ansvar för alla som ingår i organisationen, detta inkluderar även avtalspersonal. Därför behöver krisgruppen en stor bredd. Den ska kunna hantera alla situationer och kunna omhänderta personal i fred och krig.

Det måste också vara



Paul Budahl, utbildad vid S:t Lukasstiftelsen i själavård med inriktning på kriminalvård och interners Krishantering.

klart hur många Krishantare som måste ingå i varje insats. Gör fem Krishantare på en skadeplats mer nyttiga än en? Vad går deras insats ut på akut och långsiktigt?

I en artikel i Hemvärvnet 3/00 berördes något av detta. Man fick intrycket av att deltagarna i den kurserna åkte hem och svängde ihop en krisgrupp bestående av vad de hittade. Chefen var självskriven, en kurator eller psykolog från kommunen och en präst. Så var krisgruppen klar.

För det första är chefen absolut inte självskriven. Att någon är kurator eller psykolog gör dem inte speciellt lämpade för Krishantering. Präster har en grundläggande utbildning i att möta människor i svåra situationer men att tro att en församlingspräst är en över-

dängare i Krishantering är en villfarelse.

Det är därför viktigt att leta upp männskor med kompetens inom Krishanterringssområdet och fundera på hur gruppen fungerar tillsammans – är de ett "lag"?

Viktigt följa upp

Det är mycket viktigt att följa upp en sådan kurs, både för att utbyta erfarenheter deltagarna emellan men också för att kompetensen fördjupas hos cheferna.

Ett tips till alla er som försöker skapa krisgrupper: börja med att inventera egna resurser. Leta därefter efter folk med denna speciella typ av kompetens.

Det är bra med entusiaster och intresserade, men det räcker inte med en tre veckors personalvårdskurs för att bli Krishanterare. Kurserna är samma för fältpräster som för PVA-assisterenter men prästen har fem års utbildning i andlig människovård bakom sig.

En grupp som man lätt glömmer är diakoner/diakonissor med Krishantingsutbildning. En annan grupp är sjukhuspräster (-diakoner) och fängelsepräster (-diakoner) där alla har eller är under utbildning i S:t Lukas regi. Dessa möter nära nog dagligen människor i krissituationer.

En fråga som lätt glöms bort är också vem eller vil-

ka som tar hand om Krishanterna? De är också bara männskor. Lösningar som att de "avprogrammerar" varandra efter en gemensam insats är ungefär lika intelligenta som att skada de inte bara ger varandra första hjälpen på skadeplatsen, utan också försöker sköta eftervården själva.

I krisgruppen eller i dess närhet bör det finnas kompetent personal som kan sköta avprogrammeringen och vårdan av krisgruppen, annars riskerar chefen att ställas inför faktumet att krisgruppen tog slut.

Lukrativ affär

Sorgligt nog har Krishantering blivit en lukrativ affärsvärksamhet och nya företag växer upp som svampar ur jorden. Vem som helst kan idag kalla sig för kris- eller konfliktkonsult. Vad vi behöver är inte skrivbordsprodukter utan praktiska erfarenheter som fungerar. På övningar kan man alltid rätta till fel men inte i verkligheten.

Den frivilligorganisation som har den bästa personalvården och den bäst utbildade och mest trimmade krisgruppen är FRO. En läsning av deras personalvårdskompendium kan vara en bra start för den som tänker arbeta med medlemsvård och Krishantering.

Paul Budahl

Notiser hemvärsnytt

Vem finns under plasten?

Hemvärvnet är noga med namn på folk som förekommer på bild, men här är uppgiften för svår. Detta är inte personer som klätt ut sig för att fira Halloween utan en TFU-kurs (totalförsvarsutbildning) i Norrbotten som över skydd mot C-stridsmedel. I kurserna ingår elever från Frivilliga motorcykelkåren, Lottorna, bilkåren och Röda korset. Deltagarna är i åldrarna 17-50 år och alla



är kvinnor utom en. Ansvarig för C-momentet är Lt Mikael Svedhamre, guru i ämnet.

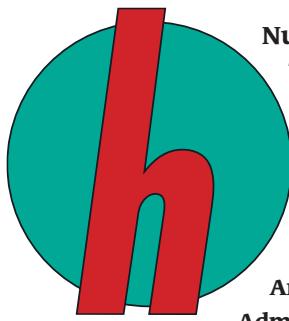
Kalfaktor bakom samarbete

Torsås hemvärvn bjöd in till demonstration av Managing Search Operations – en ny

Galen radbrytning: I reportaget i nr 5 från tattooet i Globen hamnade ett sk radbrytningstecken i sista spalten med följd att de två sista raderna inte kom med. Redaktionen beklagar detta och lovar att försöka vara ännu mer uppmärksam i korrekturläsningen.

metod att hitta personer som gått vilse. 60 personer från befordrade myndigheter och organisationer fick veta vad polisen uppnått med metoden i bygdens skogar i år.

I Torsås, som ligger i sydöstra Småland, har hemvärvs-veteranen Carl-Bertil Nilsson, "kalfaktorn", skapat ett forum för lokal samverkan. En gång i halvåret ordnas möten för att utbyta information och lära känna varandras resurser.



Nummer 6 december 2000, årgång 60

Tidskrift för allmänna hemvänet och driftvänet.

Redaktion: Lidingövägen 28, Stockholm, tel 08-788 7500, fax 08-664 5790. Postadress: Tidsskriften Hemvänet, 107 87 Stockholm.

Redaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson, tel 08-788 9738, e-post: hvtidningen@swipnet.se

Annonser: vakant

Administration: tel 08-788 9715

Grafisk form: PH Media, e-post: hennix@sverige.nu

TS-kontrollerad upplaga 1999: 85 500 ex.

Tryck: Color Print Dalarna, 2000.

Prenumerationspris: 150 kr. Postgiro: 456 177-5. Bankgiro: 726-9764.

Manus och annonsstopp: nr 1/2001: 9 januari (utges 9 februari); nr 2: 6 mars (6 april); nr 3: 15 maj (15 juni); nr 4: 20 augusti (21 september); nr 5: 5 oktober (2 november); nr 6: 13 november (14 december)

För insänt men ej beställt material ansvaras inte.

I detta nummer

- | | | |
|-----------|---------------------|--|
| 2 | GÄSTKRÖNIKAN | Chefen är inte självskriven |
| 4 | REPORTAGE | Bråkig ny familjemedlem |
| 6 | SENASTE NYTT | Danskarna skärperbettet |
| 7 | SENASTE NYTT | Vapenlåset knäckte 5 bössor |
| 8 | INSPEKTION | Unga gillade fartfyllt övning |
| 11 | BOKNYTT | Vattenfalls driftvärn dokumenterat |
| 12 | NYHETER | Norsk ilska över banningsförslag |
| 13 | NYHETER | Hemvänet surrogat utan fordon |
| 14 | MATERIEL | Tiden är en flaskhals i materielregnet |
| 16 | REPORTAGE | Alla tjänade på nedlagt driftvärn |
| 20 | UTBILDNING | Svårt snabbtbutbilda hv-soldater |
| 22 | REPORTAGE | Hemvänet fixar eld-ledningen |
| 23 | KRÖNIKA | Bra övningar är viktigast av allt |
| 25 | NYHETER | Hemvänet klädutrustade instruktörer |
| 26 | DEBATT | Bara de frivilliga bryr sig |
| 29 | MATERIEL | Hemus ger snabb lägeskontroll |
| 30 | NOVELLEN | Rysk raid |
| 32 | HBR-NYTT | Rikskongressen 2000 |
| 35 | NYHETER | Nordmaling landskampstrea |

Omslagsbilden: Carin Blom på sin första övning som mc-ordonnans i Bodens hemvärnskompani. Foto: Ulf Ivarsson

ledaren

Ovälkommen 60-årspresent

Viceamiralen Dick Börjesson som utreder hemvänet och frivilligorganisationerna vill ge hemvänet en 60-årspresent som kommer att väcka rabalder. Han tänker enligt säkra källor föreslå att hemvänet görs om till en frivilligorganisation i stil med Lottorna och de andra. Han vill med andra ord bryta loss hemvänet från armén och förvandla oss till folkförsvarsföreringar, öppna för alla.

En del medlemmar skulle även fortsättningsvis skriva kontrakt med hemvänet, medan andra skulle ingå i icke militära enheter, avsedda att hjälpa polis, räddningsstjänst och andra totalförsvarsmyndigheter i fredstid.

Om hemvänet skulle skiljas från Försvarsmakten på detta sätt är det den största förändring som skett sedan 1940. Det är förvånande att departementet valt att helt gå förbi hemvärens medinflytandeorganisation.

Man kan lugnt räkna med en våg av protester, eftersom hemvänet ju är en del av armén och har sin starkaste identitet som ett krigsförband, inte som en förening av försvarsintresserade. Redan en sådan sak som att införa en medlemsavgift (för att lättare kunna fortsätta med lotterierna) förkastades av rikshemväرنstinget så sent som 1999.

Man kan också tycka att Börjesson går över ån efter vatten när det gäller möjligheterna att utnyttja hemvänet i fredstid. Sommarens och höstens översvämnningar har visat att det inte är fel på organisationen, men ändå ersättningen. Även detta ska utredningen belysa och i sammanhanget får man hoppas att hemvärnschefernas omöjliga situation inte glöms bort. Förutom allt annat ska de ju enligt Börjesson också hålla reda på ett antal nya uppdrag på den civila sidan.

En god idé vore därför att radikalt förbättra chefernas villkor. Varför inte lägga in en deltidstjänst per bataljon i hemvärens budget? Det kostar några tiotal miljoner kronor men på köpet får hemvänet en betydligt mer kapabel ledning. Låt bataljonschefen bestämma vilka uppgifter som ska lösas, av vem och när beroende på lokala förhållanden. Litar Försvarsmakten på hemvärnscheferna i krig, borde förtroendet räcka även till detta.

Ulf Ivarsson, chefredaktör

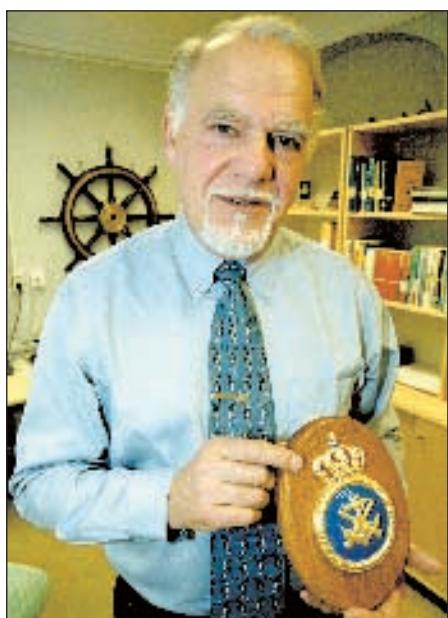


Sjövärvänet, en bråkig



Henriette Jacobsson från sjövärnskåren övar navigering.

Foto: Anders Pettersson



Sjövärnskårens traditioner hindrar inte Göran Bjursten från att föreslå radikala grepp i verksamheten. Foto: Ulf Ivarsson

Sjövärnskåren räknas nu in i hemvärnsfamiljen. Men se upp, där finns omstörtande idéer.

Sjövärnskåren blir som ny avtalsorganisation efter den 1 januari 2001 en fin förstärkning för hemvärvet. Kåren kan å sin sida hoppas på ett uppsving efter några skakiga år då uppdragene från marinen sakta avklingat.

En av Sjövärnskårens historiska uppgifter är att fungera som rekryteringskälla för marinofficerare – av vilka det i framtiden behövs färre än tidigare. Men hemvärvets marina enheter är heller inte fy skam för de 450 ungdomar som årligen sedan 1940-talet lär sig sjömanslivets grunder på Sjövärnskårens utbildningsplatser – Lungö (Härnösand), Märsberg (Berga), Bataljon af Trolle (Karlskrona) och Känsö (Göteborg).

Sjövärnskåren var en ren militär an-

gelägenhet till 1981, då man kapade förtöjningarna med flottan. Samma år blev Sjövärnskåren frivillig försvarsorganisation med ungdoms-, kompletterings- och befordringsutbildning på programmet. Men marinen började i samma veva minska på sin kader av värnpliktiga befäl.

Den tynande vuxenutbildningen kan emellertid få en nystart. Tf generalsekreterare Göran Bjursten har en vision om tre månaders utbildning med marin inriktning och möjlighet att teckna avtal med hemvärvet..

– Även de som gör full värnplikt borde få en chans att komma till oss eftersom de blir av med sina krigsplacementer redan efter 4–5 år.

Minikrigsflootta

Förutom i hemvärvet behövs personal i den nya minikrigsfloottiljen.

Sjövärnskåren har redan utbildat ett 80-tal som kan tjänstgöra ombord. Därtill kommer bemanning av marina skyddsstyrkor och utbildning av instruktörer, som marinen inte helt klag-

familjemedlem

Text: Ulf Ivarsson

Omring 450 ungdomar per år stiftar genom Sjövärnskåren bekantskap med sjölivet i flottan eller som här i hemvänet. Foto: Anders Pettersson



rar av att skaka fram själv. Orkar Sjövärnskåren med allt detta?

– Ja och nej. Vi vill mycket från centralt håll, men det är våra 16 kårer som måste bestämma takten vad gäller rekrytering och utbildning och hitta formerna för samarbete med militärdistriktsgrupperna.

Göran Bjursten tar Södertörnsgruppen som exempel.

– Man kan tänka sig att våra fem kårer i området samsas om ett gemensamt kansli som sköter avtalsfrågorna.

Här gäller det att gå försiktigt fram för inom Sjövärnskåren har försök till centralstyrning hittills mött hårt motstånd. När Försvarsmakten hävdade att ungdomsutbildningen är för dyr reagerade kårerna med en mun: rör in-

te våra ungdomskurser. Riksledningen duckade och ungdomsutbildningen är nu starkare än någonsin.

– Det är svårt nog att hitta folk som vill jobba med föreningsverksamhet, så centralt måste vi vara mer än lyhörda för medlemmarnas synpunkter i alla sammanhang, säger Göran Bjursten.

Snabbskiss

Där vi sitter i Görans tjänsterum i Artillerigården, på Östermalm i Stockholm, levererar han på tal om hemvärn spontant en snabbskiss för framtidens: det är lämpligt att Sjövärnskåren tar hand om allt hemvärn med marina uppgifter; det är önskvärt att redan nu tillföra mer marin kompe-

tens i Högkvarterets rikshemvärnsavdelning; på Hemvärnets stridsskola är det bara fyrfanter och skog – mer marin utbildning krävs.

Men Göran Bjursten nöjer sig inte med att klaga. I oktober startade första kursen på HvSS för chefer i marina hemvärnsförband. För innehållet står Södertörns- och Livgrenadjärgrupperna i samråd med Sjövärnskåren.

– För att motivera våra medlemmar att offra tid på utbildning måste vi också få sätta på oss sjöstridsdräkter så snart vi tjänstgör ombord och kunna stiga i graderna. Det ska vara möjligt att bli major/örlogskapten genom att gå frivilliga befordringskurser när man skrivit på avtalet med Försvarsmakten.

Som synes är Göran Bjursten inte rädd för förändringar och då han är chef för Östgöta marina hvbataljon och blivande hv-major vågar han även föreslå omdaning av hemvänet. Nu är rätt tillfälle.

– Hemvänet har inte förmått tänka i nya banor som övriga delar av Försvarsmakten tvingas till. Organisationen är trög och har inte lyckats marknadsföra sig bort från den gamla schablonbilden. Vi släpar på en medinflytandeorganisation som inte attraherar ungdomar. Gör något radikalt och byt namn – kunde kustartilleriet förvandla sig till amfibiekåren över en natt så kan vi göra om hemvänet också.

Cirkeln sluts

Det har onekligen hänt mycket med Sjövärnskåren sedan en grupp Göteborgsdisponenter 1913 föreslog Gustaf V att de skulle ställa sina fina motorbåtar till marinens förfogande i krig. Men på en punkt sluter sig cirkeln.

Under kriget blev Sjövärnskåren en rent militär organisation av 16 flottiljer med en kommendör som chef. Från och med 15 januari 2001 tar en kommendör åter befälet, nämligen Johan Fischerström, som tillträder som generalsekreterare i riksförbundet.

Göran Bjursten fortsätter med sin bataljon ett tag till. Den fungerar som något av en referens för hans idéer – den tyngst vägande är att pressa ansvaret nedåt, "oändligt viktigt", enligt chefen.

Driftvänet reparar sig
Det ska bli fler kommunala driftvärn. Idag finns bara två – i Uppsala och Haparanda. Men Norrbottens gränsjägargrupp bearbetar Kalix, Överkalix och Övertorneå kommuner med hjälp av rikshemvärvansavdelningen och Uppsala kommuns driftvärv.

Emma får sina 486or
Vid slutet av år 2002 ska alla bataljonsstaber och hvkompanier ha stabsdatorsystemet Emma. Emma kräver minst en 486-dator. Dyliga kommer nu att hämtas från den så kallade avvecklingsorganisationen i tillräckligt antal för hemvärvnets behov.

Utbildningen fortsätter i regi av FRO i Örebro. Efter ett år är läget att de flesta MD-grupper behöver utbilda ytterligare 5-10 systemansvariga. Ett på topplistan ligger Livgardesgruppen (Stockholm) som hunnit skicka 7 av 8 till kursen. Kvoten är två per bataljon.

Officerare hv-utbildas
Officerarna på militärdistrikten och MD-grupperna ska vidareutbildas i hemvärvsfrågor. Rikshemvärvansavdelningen och HvSS planerar därför en så kallad fältövning, preliminärt i v 22 i Tylöback. Man kan säga att det blir en muntlig stridsövning i stor skala i syfte att presentera vår taktik, organisation, materiel och utveckling. Beredskapsplutonerna blir ett av studieobjekten. Omkring 100 personer deltar.

Sex kompletta hemvärvsvapen har försvarnit i år fram till och med den 12 oktober.

De nya legitimationshandlingarna dröjer. Bestämmelserna börjar gälla först från åsskiftet. Därefter ska de maskiner som behövs för att tillverka korten köpas in.

Danskarna skärperbettet



Danska hemvärvnet får mer avancerade uppgifter. Foto; Jeanette Larsson

Liksom svenska hemvärvnet tar det danska ett allt större ansvar för det nationella försvaret. Förra året överlämnade fältarmén en rad territorialförsvarsuppgifter till hemvärvnet, vilket uppskattas mycket av hv förbanden.

Som en följd av detta ska 3000 man ges längre utbildning, 200 timmar per år, och vassare utrustning. Granatkas-

tare och laseravståndsmätare tillförs.

Utagningen är frivillig och man sätter inledningsvis upp två-tre plutoner per distrikt. På sikt är det tänkt att platonerna – de benämns infanteriplutoner – ska kunna slås samman och lösa uppgifter inom kompanis, kanske bataljons ram. Upplägget liknar våra beredskapsplutoner. Danskarna läm-

nar sitt gamla koncept att strida i grupp.

– Med den nya strukturen blir vi mycket slagkraftigare, säger Michael Jörgensen, som är platonchef i hemvärvskompani 4106 på nordvästra Fyn till tidningen Hjemmevaernsbladet.

Han gläder sig åt att hemvärvarna nu ska bli infanterister och mer vapentunga.

Uppläningar skakas om

En säkerhetsorientering som eskakar om får alla nya hemvärvnare i Upplandsgruppen från och med i höst. Bakom utbildningen, som ges i samband med introduktionskurser, står säkerhetsofficieren Lars-Åke Swärdenholt. Informationen utgår från den lokala verkligheten. Vid ett tillgrepp i en hemvärvnsgård i Fo 44 stals kroppsskydd, skydds-vaktsarvbindlar, underlag för hemvärvslegitimationer, uniformer m 90 och bevaknings-larm typ CIM.

Så många stölder av uniformer och ID-handlingar har ägt rum enbart i Mellansverige att det räcker att utrusta en

falsk polispatrull eller till och med en hemvärvsploton. Sedan 1998 har i hela Sverige 18 kompletta ak 4:or försunnit.

Särskilda säkerhetsmän har rekryterats till hvbataljonstaben i Uppland.

Förutom sedvanliga säkerhetsfrågor tillkommer för de förband som tjänstgör längs kusten att hålla uppsikt över okänd materiel som påträffas i havet eller flutit i land. Man kanske tror att chansen för sådana fynd skulle vara liten efter kalla krigets slut, men enligt mj Swärdenholt kan man inte utesluta nya.

– Väst är dock hotet från kriminella grupper med eller utan

högerextrem anknytning. Inom de högerextrema grupperna har skjutvapen och våldsbrott blivit vanligare. Försök har gjorts att ta sig in i hemvärvnet och olika frivilligorganisationer.

I utbildningen poängteras att hemvärvnets och frivilligorganisationernas personal kan vara en målgrupp för stöld av vapen och ammunition.

De värnpliktiga under grundutbildning är dock lättare byten för de hårdföra mc-gängen än de stabilare hemvärvsmännen, förmodar Lars-Åke Swärdenholt. Upplandsgruppen har inte haft några vapenstölder från hemvärvsmän de senaste tre åren.

Vapenlåset knäckte fem bössor

Några patronlägeslås har satts i fel och förstört vapnen.

Vid fem tillfällen har de nya patronlägeslåsna fastnat i vapnen, som då måste skrotas. Detta inträffade första gången hösten 1999. En hemvärnsman från Stockholm testade då låset vid FMVs anläggning i Ursvik i Sundbyberg som ett led i utprovningen.

Han misslyckades och det var bara att ta fram vinkelslipen. Sedan dess har ytterligare fyra fall inträffat.

I mitten av november var 39 000 lås levererade och ytterligare 10 000 ligger klara på fabriken. Utdelningen i södra Sverige är i stort sett klar, berömer FMV. Mellersta och norra militärdistrikten återstår.

Bestämmelserna för förvaring av nyckeln har väckt irritation och ses nu över av högkvarteret och Must, militära underrättelse- och säkerhetskontoret. De är skrivna så att hemvärnsmannen i praktiken måste ha nyckeln i fickan när bostaden inte är bevakad. Men den decimeterlånga nyckeln är alldeles för otymplig.

– Vi väntar inte på nya bestämmelser utan kommer att dela ut låsen så fort vi får dem, säger Steve Gunnarsson, chef för Upplandsgruppen. Men både vi, MD-staben och rikshemvärnsavdelningen anser att reglerna behöver förtydligas.



Fem ak 4:or har fått skrotas sedan patronlägeslåset misshandlats.

– Nyckeln borde betraktas som den fjärde delen (de övriga är vapnets huvuddel, underbeslaget och beredskapsammunitionen) och förvaras gömd i bostaden som övriga.

I december har Upplandsgruppen ingen övningsverksamhet. Steve Gunnarsson fungerar därför på att kalla in bataljons- och kompanicheferna och ge dem utbildning, låta dem ta med låsen hem och där organisera fortsatt utbildning och utdelning.

– Jag har bara sett låsen på bild, men underhållsregementet säger att det tar mellan en kvart och en halvtimme att lä-

ra sig använda det. Om några vapen förstörs är det ett pris man får betala för den högre säkerheten, säger Steve Gunnarsson.

Beträffande Livgardesgruppen (Stockholm) har underhållsregemente mitt bestämt att förrädspersonal ska åka ut till hemvärnsmannen med låsen. Detta för att man vill att samma person som lämnar ut låset ska registrera ägaren i utrustningslistan Lift.

– Vansinne, det kommer att ta alltför lång tid att nå alla, säger mj Magnus Norhult. Han har vänt sig till MD Mitt, Uhgrupp Stockholm samt Hög-

kvarteret för att få en ändring till stånd.

Patrik Loo som haft hand om FMVs tester vill inte uttala sig om låsen alls utan hänvisar till FMVs informationschef.

Kan du ge några goda råd till hemvärnsmännen hur de ska undvika förstöra sina vapen med låset?

– Läs bruksanvisningen.

Magnus Norhult tipsar om att risken för att förstöra vapnen minskar något om punkt tre under rubriken "läsning" i handledningen kompletteras med följande: med upplåst låge menas när nyckel och låskolv sitter ihop.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Nollorna får vila i personalreserven

Iakt med att hemvänet minskar har åsikten om nollorna – de som inte gör några timmar alls – svängt. Idag slängs de ofta ut och hemvänet tappar kontakten med dem. Att nyrekrytera samma personer blir tungt.

Vilande avtal är en idé som diskuterats på rikshemvärnsrådets två senaste möten och frågan tycks nu närliggande sig ett avgörande. Det handlar alltså om att ha kvar nollorna i rullen några år utan krav på att de över. Vapnet dras in, men de får behålla uniformen och

tidningen Hemvänet. Därför blir det lätt för dem att åter bli aktiva när deras privata förhållanden ändras.

Hur många det rör sig om finns inga exakta uppgifter om, men avdelningschef Christer Wulff på rikshemvärnsavdelningen tror att det bör vara ganska många.

– 25 procent av hemvärnarna är nollor och varje procent är 700 man, så det måste röra sig om en anseelig reserv. Vi vet att i åldrarna 25–35 år är det vanligt att studier, utlands tjänst och familjebildning kol-

liderar med hemvänet. Många kan tänka sig att fortsätta när de får mer fritid igen. I den här gruppen misstänker vi att det finns mycket kompetens som hemvänet behöver.

Något som liknar vilande avtal förekommer redan lokalt.

– Vi tillämpar detta redan och utan maxålder. De här mäniskorna kommer snabbt tillbaka i ett skärpt läge, säger Sture Larsson, hemvärnsbataljonschef i Göteborg.

En förändring i Plis, Pliktverkets databas, krävs för att kunna registrera avtalen, men Plis

måste ändå göras om till nästa år, eftersom regeringen från och med 2001 ställer hårdare krav på hemvänetts statistik. Dessutom behövs centrala regler för hur de vilande avtalen ska läggas upp.

Det har diskuterats att ett vilande avtal ska tidsbegränsas till max fem år och att man får vara högst 50 år för att få ingå i denna hemvänetts personalreserv.

Direktiven kommer att finnas med i den nya Hemvärns handboken som ska ges ut i februari.

Unga



Skott kommer! En del unga i det norrländska hemvänet krigar hellre för pengar än fosterlandet. Men Daniel Lindblom, Arjeplogs hvkompani, tyckte sig få full valuta med träffsimulatorn för pansarskott.

I Älvsbyn letade hemvänet reda på luftlandsatta sabotörer och flygfälld materiel. "Det var rock'n roll över övningen", tyckte en ung plutonchef.

De yngre hemvärnsmännen i Norrbotten vill ha ak 5 och hjälm 90 och över gärna 40 timmar per år – men bara mot högre ersättning. "Det är ni 40- och 50-talister som slåss för fosterlandet, vi vill ha betalt", sa några färskar hvsoldater till en av täterna vid inspektionen av Norrbottensgruppens hemvärn, G 63.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Nyrekryterade hemvärnssoldater kräver action medan en växande skara inte vill öva alls. I Luleå hbataljon tryter tålmodet med nollorna, som drar ned statistiken. Ändå redovisar chefen Jan Flinkfeldt ett kraftigt ökat deltagande i timmar räknat. Förklaringen är att de redan aktiva blivit ännu flitigare. I topp ligger kusthemvärnskompaniet som har bra drag – låg medelålder och i genomsnitt 68 timmar per man 1999.

Annars är det tungt att rekrytera. En påkostad uppvisning på Försvarets dag gav bara tio nya. Ett av kompanierna, Aledalen, har faktiskt bara 23 meniga (men 17 befäl!), så chefen, Kjell Lundström, har börjat prata med grannkompanierna om

en sammanslagning, även om det är ett känsligt ämne för norrbottningar.

– Rivalitet mellan byarna är en realitet. Nu ska vi för första gången försöka få Vuollerims och Jokkmokks kompanier att öva tillsammans, säger mj Harry Thorneus, chef för Norrbottensgruppen.

Vakansläget för lottor och annan avtalspersonal är likaså besvärligt. Här gav rikshemvärnschefen rådet att finkamma bygderna på nollar och gamla driftvärnare. Vattenfall hade för inte länge sedan 1200 driftvärnmän i området, så det finns lite att ta av.

En annan lösning är personaluthyrning. Saknar någon hbataljon en lotta till en övning

vill ha rock'n roll

kan hon lånas ur "Freja", som är en pool av avtalspersonal från Piteå och Luleå.

Återrekryterar

Verkligheten tvingar Anders Henriksson, chef för Arvidsjaur hvbataljon, till en mjukare behandling av nollor än den man tillämpar i Luleå.

– Vi har beslutat att försöka återrekrytera dem, säger han till Hemvärvnet i sin tillfälliga stabsplats, ett rum i Luftfartsverkets kontor på Arvidsjaur flygplats.

Trots att tre procent av befolkningen redan är med i hemvärvnet blev det förra året ett netto på nio nya.

Ännu bättre skulle det gå om alla kompanier fick en egen föreningslokal, tror Anders Henriksson. Sedan Glommersträsk invigde sin hemvärnsgård förra året har kontraktsuppfyllnaden förbättrats betydligt, till över 50 procent. I hemlösa Arvidsjaur kompani är motsvarande siffra 21 procent och i Arjeplog än så länge 37 procent – hur nedläggningen av gruvan i Laisvall nästa år kommer att slå mot hemvärvnet återstår att se. På denna utpost västerut har hemvärvnet fjällgrupper, som med sina elverk, jägarutrustning och skotrar är en förträfflig resurs för polisen.

– Jag tror på marknadsföring med civil anstrykning och vettig ersättning för högre utbildning, annars åker inte befälen till HvSS, deklarerar Anders Henriksson.

Disciplin krävs

I Älvsbyn övades enligt rikshemvärnschefens recept "fräsigt och häftigt". Luftlandsatta sabotörer och flygfälld materiel spårades upp och omhändertogs. Skadade transporterades med sjukvårdsterrängbilar och flyg. Närlys användes under de mörka timmarna. "Det var rock'n roll över övningen, tyckte en ung plutonchef.

Polis och förbandsinstruktör-



CIM-bevakningsalarm kräver tre timmars teori och åtta timmars praktik. Generalsfrossa gjorde att visningen misslyckades. Två sladdar var felkopplade. Minuten efter att C MDN Jan Frank lämnat platsen fungerade larmet.



rer fanns hos alla kompanierna så att hemvärnssoldaterna fick lära sig vad de får göra och inte får göra i fred och krig.

– Roligt, men disciplin krävs, tyckte expeditionslottan Berith

Sundberg. Hon bor nära stabsplatsen och slog på sin ra 145 kvart i sju på morgonen. Meddelanden utväxlades med en spelad högre stab, parkerad i en veteranbilsliknande stabs-

Gruppfälltävlan är väl använt övningstid. Här bygger ett lag från Hortlax hvkompani ett tändsystem av pentylstubin.

Noterat under inspektionen

hytt strax intill. Det var premiär för Emma, den digitala meddelandeblanketten. Och datoriseringen går för övrigt snabbt. Eftersom nedbantringen av Bodens garnison inte ger något överskott av datorer, köps det in nya bärbara med internetabonemang för att binda samman bataljonerna.

I Älvbyn har hemvärvnet även en mänsklig länk till omvärlden. Kommunfullmäktigeledamoten Madeleine Nyman följer allt som sker i hemvärvnet.

– Mentaliteten i politiska kretsen är tyvärr att inte bry sig om hemvärvnet till vardags men att räkna med er den dag det krisar. Jag är imponerad av er organisation och den ordning och reda som präglar hemvärvnet.

Samarbetet med räddnings tjänsten i Älvbyn har nått ovanligt långt – hemvärvnet lånar materiel och det är faktiskt brandchefen själv som granskas kontrakten, berättar bataljonschefen Stig Lundberg.

Står för hyran

Ovanlig generositet mot hemvärvnet visar även Piteå kommun, som står för hyran av hemvärvnsgården och har investerat i övningsfältet Blåmark, exklusivt tillkommet för hemvärvnets behov och färdigt lagom till 50-årsjubileet.

På fältet finns samlingslokaler, värn för stridsskjutning i grupp, gaskammare för täthetsprov, målbödar och specialritad karta för att lära in grunderna i orientering.

Piteåbataljonen satsar på ledarskap i hela kedjan kompanichef - platonchef - gruppchef.

– Det innebär att befälen måste få träning och utbildning i verkligheten. Av hemvärvnsmannen förväntar vi oss att han gör sin insats för att förbättra verksamheten, säger bataljonsinstruktören Jan Backman.

Ju närmare kusten man kommer desto bättre flyt tycks det vara i rekryteringen. Bataljonschefen Kjell Larsson har fått 29 nya hvsoldater i år.

– Jag kan inte komma på något som direkt tynger mig, stämningen är hög i bataljonen, vi måste bara se upp med 40-talstrecken.

Kjell Larsson lämnar snart över till 30-årige Peter Määttä,

De yngre hemvärvarna vill ha ak 5. "Kanske kan vi blåsa liv i tankarna på fällbara kolvar och 40 millimeters granattillsats för att göra ak 4:an mer populär", funderade inspektionen.

Alla bataljoner ska ha lämnat in planer för efterträdere på chefsposten ända ner till pluton senast den 15 oktober.

Vice ordföranden i riks-hemvärvsrådet, Leif Alperud, som ingick i en kontrollgrupp, träffade kompanichefer som frustrerat berättade om handläggningstider på 8-10 månader för nya hv:män.

Rött kort till den övningsledare som låter en hv:man stå vid sitt objekt i

flera timmar utan att utsättas för ett enda moment, sa rikshemvärvnschefen.

Nyuppsatta Vidselkompaniet ordnade stridsfältbelysning med hjälp av marschaller. För att inte blända egen trupp placeras marschallerna i itusågade oljefat.

Den omskrivna "kiosken" i Arvidsjaur (skydd för väder och vind, servering genom lucka, vedspis och diskplats) och kokvagnen i Boden (spisen dras in på skenor på flaket under transport) är fina exempel på uppfinningsrikedom i hemvärvnet.

Ett märke att sätta på uniformen för fullföljt

kontrakt är Bodens MD-grupp troligen först med. Rikshavdelningen tände på idén som kan bli rikstäckande.

Norrbottensgruppen har 70 hvungdomar och målet är att hitta en undomsinstruktör till varje bataljon.

Chefen för MD-gruppen, Harry Thorneus, är fast besluten att fasa in reservofficerare på högsta befälsnivå. Bra, tyckte rikshemvärvnschefen Mats Welfff.

Inspektionen ansåg att det är klumpigt att hvsoldaterna i Arvidsjaur får hämta och byta utrustning i en buss från Boden, när K4 borde kunde sköta den saken.



Magnus Lindqvist vid Luleå marina hvkompani betraktar sin träffbild.

som gått den långa vägen inom organisationen och på Hemvärvnets fråga om personligt motto utan att blinka svarar "full fart framåt".

Gasar på

Gasar på gör också f.d stabsfotan Carin Blom på sin första övning som mc-ordonnans i Bodens hvkompani. Efter ett sjuårigt uppehåll på grund av barnafödande sadlade hon om till FMCK, Frivilliga motorcykelkåren. Som studerande har Carin Blom på halvannat år haft tid att avverka både grundkurserna och vinterutbildningen.

– Hemvärvnet har satsat på mig så jag ville inte släppa taget, förklarar hon sin come back.

En annan debutant i bataljonen, men ingen novis, tvärtom, är Magnus Olsson, chef för Överluleå hemvärvskompani. Denne militären mångsysslare har ett bra befälgäng omkring sig och tyckte därfor inte att det var svårt att vända kompaniet.

– Vi kommer alltid att vara för få innan det smäller, men rekryteringsläget är bra och kompaniet har framtidstro.

Fordonsfrågan ligger Magnus Olsson varmt om hjärtat:

– Fler bandvagnar behövs. Vi kan inte transportera granatgevärv i privatbilar.

Genom att rapportera x- och y-koordinater på en snitslad bana lärde sig hvsoldaterna ra 145, "världens bästa radio" enligt instruktörerna Conny Ahlström och Ragnar Nyström.

– Den är jättelätt att upprätta, vårt mål är att alla ska behärska den. Formerna för signalering är viktiga, men huvudsaken är att få igenom ett meddelande.

Kunskap om signalering sätts



Lars-Gunnar Olsson, Luleå hvkompani, hade alla rätt på teorin. Nu gäller det skjutmomentet i skydds-vaktsprovet.

i högsätet i Boden. Varje månad har man öppet hus om stabs- och sambandstjänst för att bredda kunskapsbasen i bataljonen. Kapten Olle Svensson, bataljonsinstruktör:

Stig Lundberg, chef för Älvsbyns hvbataljon, och Madeleine Nyman, s-politiker i kommunen, knyter ihop den politiska världen med hemvärvnet.

– Lägg märke till att bataljonens egna duktiga instruktörer genomför utbildningen utan hjälp från oss i MD-gruppen. Det är en bra modell för att aktivera ett förband.

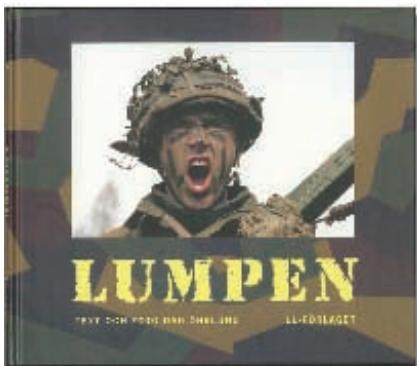


Lumpen är en skola

Grunden till det svenska hemvärvnet och i vissa fall olika driftvärn lades i många fall under värnplichten, gemenligen kallad "Lumpen". Medelålders och äldre män kan tillbringa timmar med att för varandra berätta skrönor från sina värnplichtstjänstgöringar. Därfor är det värdefullt att Dag Öhrlund gett ut sin bok "Lumpen" på LLs förlag.

Boken berättar och förklarar mycket för dem som inte fått eller kunnat göra just "Lumpen". Boken har ett behändigt format på 75 sidor och är rikt illustrerad med Dags egna bilder.

Under de senaste decennierna har kombinationerna mellan vapen och mäniskor fått stort utrymme i media och tar dessvärre fortfarande stor plats i tideringar och TV. Det finns en nyfikenhet om vad som egentligen händer under militärtjänstgöringen.



Många vet att man lär sig skjuta och släss. Vad kanske inte så många vet är att de som deltar lär sig att umgås, att uppträda och att hantera och vårdha utrustning, kläder och skor. I lumpen finns det regler. Dag Öhrlund förklarar enkelt och lättläst bakgrunderna, t ex varför man inte bör ha långt hår.

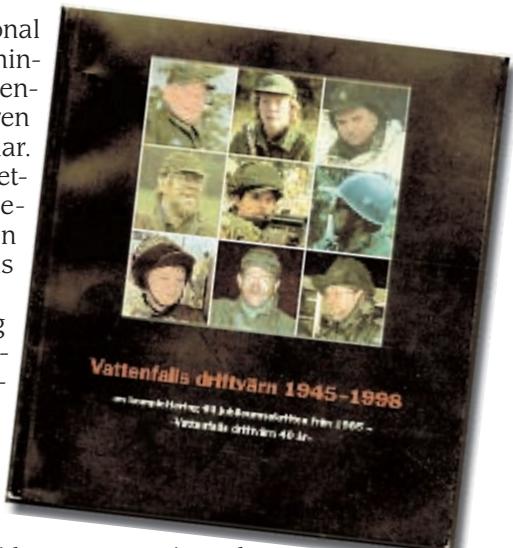
Jag som skriver det här gjorde militärtjänsten för drygt 40 år sedan. Det är märkligt att en bok som skrivits år 1997 stämmer så bra. Lumpen är en skola, skriver Dag. Här lär man sig skjuta, springa, släss och orientera. Kunskaper som senare blir användba-

Vattenfalls driftvärn dokumenterat

Med bred regional medverkan är minnesskriften "Vattenfalls driftvärn åren 1945-1998" nu klar. Den är en komplettering till jubileumsskriften från 1985 "Vattenfalls driftvärn 40 år".

En kraftsamling har gjorts på regional och lokal verksamhet.

Hela 85 av 130 sidor beskriver driftvärnet ute i landet från 40-talet till 1998. 17 sidor upptas av trevliga episoder och minnen och resten är över-



gripande information. Under oktober sänds den ut till tidigare driftvärnare och andra som på olika sätt engagerat sig i eller haft att göra med vårt driftvärn.

I mån av tillgång kan intresserade läsare erhålla ett exemplar från Vattenfall AB, Koncernsäkerhet, attention: Maud Lund, 162 87 Stockholm eller tel 08-7396300.

Norsk ilska över bantningsförslag

Norska hemvänet rasar över kommande neddragningar.

Ett år efter det svenska försvarets chockterapi kommer det norska att genomgå ett liknande stålbad. Medan det svenska hemvänet hittills gått helskinnat ur processen kan det norska drabbas av neddragningar. "Forsvartsjefen" har aviserat en minskning från idag 81 000 soldater till 60 000, vilket lett till våldsamma protester. På insändarsidorna i Heimevernet rasar heimevernsmän på alla nivåer mot förslaget.

Även antalet distrikts föreslås reduceras från 18 till 14, också det synnerligen impopulärt. Men de två nordligaste distrikten har bara 1300 man på en yta stor som Danmark så det lär bli svårt att stoppa förändringen.

Vad som ytterligare upprör sinnena är planerna på att slå ihop och kanske till och med flytta heimevernsskolorna i Dombås och Torpo.

Hemvärnsmännen avvisar också en generalspropå om att inordna hemvänet i ar-



Norska heimevernet går uppåt, men har för lite pengar att utbilda alla.

méns ledningsstruktur. Heimevernet har en egen generalinspektör med raka ordervägar till hv-distrikten.

Redan nu lägger ekonomin hämsko på utbildningen. Heimevernets andel av försvarsbudgeten är 3,2 procent eller 850 miljoner norska kronor, men det räcker inte till att öva alla varje år. Under 1999 var genomsnittet 3,6 dagar mot de 6 dagar meniga ska vara i uniform (9 dagar för befäl).

– Situationen är mycket olyck-

lig, bara 80 miljoner kronor fattas för att vi ska kunna öva alla 81 000 kvinnor och män, sa Sigurd Hellström, stabschef vid heimevernsstaben i Oslo, då han framträddes i en paneldebatt anordnad av HBR och Reservofficerssällskapet i Västerås.

På uppgång

Heimevernet är annars i en högkonjunktur – yntka 2000 medlemmar från sitt rekryteringsmål. Till det kommer

6000 civila i stödorganisationen.

– Idag är heimevernet en organisation på uppgång, underströk brigader Sigurd Hellström.

Det norska heimevernet har värnpliktig personal, annars är det mycket likt det svenska. Inom arméhemvänet har Norge 107 avsnitt (bataljoner) och 540 områden (kompanier). Ett område består av cirka 150 man.

Uppgifterna är delvis mer avancerade än i Sverige. Heimevernet ska kunna operera både framför och bakom fältarmén. På större orter finns specialavdelningar som över 40 dagar per år och kan återta nyckelpunkter som besatts av fienden.

Det civila stöd som heimevernet ger ökar stadigt och ger organisationen bra reklam. Erättningsfrågan tycks inte vara lika het i Norge som i Sverige.

– Dugnadsånd, att man gör något utan att vilja ha betalt är en del av heimevernets egenskap, sa Sigurd Hellström.

Ulf Ivarsson

Inga tidskrav för östgöta-ordonnanser



Verklighetens terränglåda och bilden på kartan kan te sig olika, ofta beroende på vem som är kartläsare.

Vad händer när en livsviktigt meddelande måste fram samtidigt som telefonerna är utslagna och radiokommunikationerna utstörda? Lösningen är ordonnans, man måste skicka meddelandet med en av stabsmedlemmarna. Hittar denne till de andra staberna och, framför allt, till objekten?

Kan ordonnansen välja bästa väg? Det är en del frågecken som måste rätas ut. Inom Åtväderbergs hemvärnsbataljon arrangerade chefen en bilorientering i slutet av oktober med personal ur bataljonsstaben och kompanistaberna som deltagare. Tre i varje bil, med skiften mellan förare,

kartläsare och "vanlig" passagerare (i skarp läge den stridsberedde).

Var staberna normalt är lokalisrade kände alla redan till, men var fanns respektive kompaniers objekt?

För att undvika rallykörning gällde inga tidskrav. Precis som i gängse ordonnanstjänst var det viktigare att budbäraren tog sig fram till målet än att man vurpade i något dike eller blev utsatt för eldöverfall. När man orienterar efter 50 000-delskartan upptäcker man att avtagsvägarna dyker upp snabbare än man anat. Sammanfattningsvis blev det en an-norlunda övning som alla deltagare uppfattade som nyttig. Att samtliga ekipage fullföljde (trots enstaka småmissar som snabbt kunde rättas till), dessutom på kortare tid än vad

Finska Gardet har bäst beredskap

Finland har enligt International Defence Review den bästa beredskapen i hela Europeiska Unionen. Om Helsingfors hotas, kommer angriparen att möta Gardets Jägarregemente, som är specialister på strid i bebyggelse.

De 22 000 ryska soldater som finns posterade längs gränsen gör att Finland måste ha en hög beredskap. På några få dagar kan finnarna mobilisera 500 000 man, skriver tidningen.

som anslagits för hela övningen, gjorde att övningsledaren/bataljonschefen också kunde vara nöjd med dagen.

Text & foto: Per Sjöswärd,
lokalred Livgrenadjärgruppen



utan fordon blir hemvänet inte trovärdigt.

Hemvänet blir surrogat

Utan fordon blir hemvänet ett surrogatinfanteri, anser hemvärnsbefäl i Västerbotten.

Den nya förbandsmålsättningen för hemvänet, som vi skrev om i nummer 3, har väckt missnöje bland huvbefäl i Västerbotten och särskilt Lars Marklund, chef för Byske hemvärnsområde.

– Jag reagerar mot att man ställer en stor uppgift utan att ge resurser. En huvkompanistab ska "efter tillförsel av fordon" kunna omgruppera till ny stabsplats eller uppgift. Jag frågar mig, vilka fordon avses – våra privata personbilar eller länstrafikens bussar? Lars Marklund menar att det inte räcker att ge bara beredskapsplutonerna terrängfordon.

– Hemvärnsmannen vill inte lera ner sin egen bil och tycker inte längre att det är trovärdigt att köra skadade i egna Volvo kombi. Även för sjukvårdstransporter behövs terrängfordon typ tgb 11-13.

– Likadant är det med utrustningen till beredskapsplutonerna. En lång lista på bra materiel men det står "övervägas tillföras".

Lars Marklund anser att det

råder dålig överensstämmelse mellan hemvänetts vision 2010 och den nya förbandsmålsättningen.

– Efter försvarsmaktsbeslutet får vi i praktiken fler uppgifter, men den springande punkten är att vi inte kan sitta upp som ett fältförband och vara rörliga på hjul eller band.

Lars Marklund är rädd att bilden av det gamla hemvänett konserveras.

– Vilken respekt får vi när vi förflyttar oss i egna bilar?

Lars Marklund är upprörd över att gränsjägarna inte får granatkastare.

– Hemvänet behöver en chef som ser till att vi kan bita ifrån oss och förflytta oss fältmässigt och den materielen ska vara behovsatt och förrådsställd länsvis.

En hemvärnsman behandlas ju sämre än en repubbe, hävdar Lars Marklund, som inte vill att hemvänet ska bli en lågprisarmé.

– Om den enskilde inte ser att rörelsen tar till vara hemvänetts intressen utan står och ser på när materielen försvinner går luften ur honom, varnar Lars Marklund.

Gör kortlumpen 2001

Vill du göra tre månaders grundutbildning för placering i hemvänet?

På ett antal militära förband i landet planeras utbildning även nästa år.

Du som är i utbildningsreserven eller placeras där i samband med årets mönstringar eller är kvinna har nu chans att göra denna "kortlump", som på försök startade 1997.

Här kommer preliminära platser och inryckningstider (utbildningen kan beroende på

intresset flyttas eller inställas).

Enköpings S 1 (aug), Boden I 19 (sept), Stockholm, Livgardet (aug), Eksjö, Ing 2 (aug), Strängnäs, P 10 (aug), Karlsborg, K 3 (aug), Kristinehamn, A 9 (aug), Vaxholm, AMF 1 (sept-okt), Östersund, I 5 (juni), Göteborg, AMF 4 (sept).

Om du vill ha mer information och en blankett för intresseanmälan är du välkommen att faxa till numret 08-664 57 90 eller sända e-post till: sune.ullestad@hkv.mil.se

Truppare till hemvärnsstaben

NY på rikshemvärnsavdelningens utvecklingssektion är major Ulf Karlsson. Han kommer närmast från Pliktverket, men har tidigare tjänstgjort på Hvfrivavdelningen i Umeå med ansvar för inlandskretsarna i Fo 61. Ulf Karlsson har tillhört I 20 och har varit bataljonschef på NB 20. Under tre år var han knuten till

Stridsskola Nord där han på mek- och försöksavdelningen förberedde införandet av pansarbandvagn 401 (östtysk beteckning: MTLB).

Rikshemvärnsavdelningen är Ulfs första stabsplacering och en av hans uppgifter blir att hålla databasen KRO/A (organisation och utrustning) uppdaterad.



Kurs för hvbataljonschefer

Kan Du leda sambandet inom Din bataljon?

Frivilliga Radioorganisationen (FRO) genomför under vecka 31 (29 juli–4 augusti) samt under vecka 32 (5–11 augusti) två kurser i sambandstjänst för hemvärnsbataljons- och kompanichefer. Kurserna är förlagda till FBU kursgård Fårö.

Kursens målgrupp är nya och blivande chefer inom Hemvänet. Under kursveckan får Du möjlighet att fördjupa Dig i sambandsfrågor samt att delta i ett applex tillsammans med eleverna i kurserna för sambandsbefäl- och sambandsgruppschefer.

Efter kurserna ska Du ha grundlagd duglighet att fastställa inrikningen av hvbataljonens lednings- och sambandsbehov.

Tag med Din familj (till självkostnadspris) och upplev en fin kursvecka på Fårö. Anmälan via egen MDgrupp till FRO före 1 mars.

Upplysningar FRO telefon: 08-788 99 92
Box 5435, 114 84 STOCKHOLM

MILITÄRUTRUSTNING



Besök oss på
www.recon.se

Beställ vår färgkatalog!
Sänd in 20:- och ange namn
och adress.

RECON
VILDMARK AB

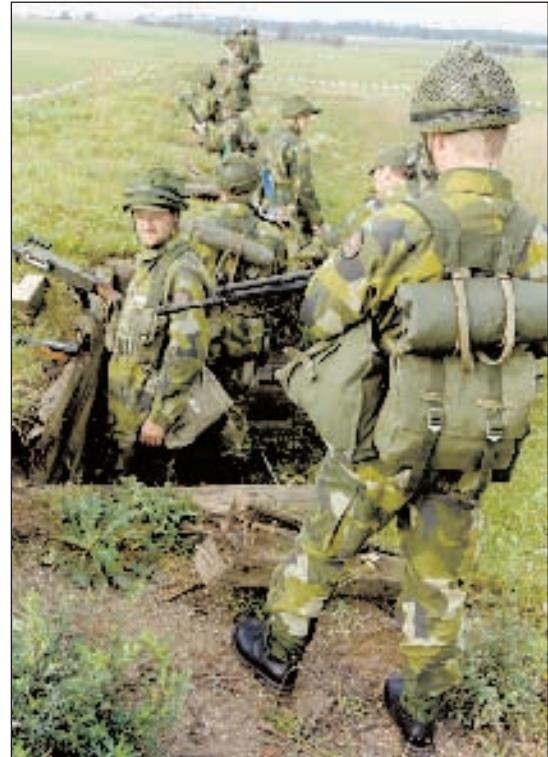
Saci PJS Original

S:t Olofsgatan 33 A, 753 30 Uppsala
Telefon 018-12 26 60, fax 018-12 26 65

Tiden en flaskhals



För bara fem år sedan kunde ett huvförband se ut så här, uniform m/59 och gevär m/96.
Foto Lasse Sjögren



I dag uppträder hemvärnssoldaterna i fältuniform 90 och är beväpnade med automatkarbiner (kpist).

Personlig utrustning

Materiel	Nuläget	Bedöms klart	Övrigt
Ny skyddsmask 90	Under införande	2000–2001	
Ny skyddsmaskväska 90	Beslutat	2001–2002	
Regnställ 90	Beslutat	2001–2002	
Värmejacka och byxa 90	Under införande	2000–2001	
Gummistövel 90	Beslutat	2001–2002	
Hylsfångare ak4	Beslutat	2001–2002	
Lösskutjutningsanordningar	Beslutat	2001–2002	
Patronlägeslös ak4	Under införande	Våren 2001	
Hjälm 90	Utredning pågår !		

Gemensam materiel

Materiel	Nuläget	Bedöms klart	Övrigt
Signalpistol	Beslutat	2001–2002	3/plut
Bandvagn 206	Under införande	2001–2002	Till berplut inom MD N
Terrängbil 21	Under införande	2001–2002	Till berplut inom MD S, M och G
Terrängbil 13 alt 11	Under införande	2001–2002	Till berplut inom MD S, M
Fordonsantenn 1K	Beslutat	2001–2002	2/komp, 1/fordon vid berplut
Fordonsantenn 2K	Beslutat	2001–2002	2/bat
Telefonväxel 10 DL	Beslutat	2001–2002	1/bat
Högantenn 1/s	Beslutat	2001–2002	1/bat, komp och plut
Radio 180	Under införande	2000	1/bat (Telesystem 9000)
Radio 145/146	Under införande	2000	1/bat och komp, 2/plut
Radio 135	Beslutat	2001–2002	2/plut
Elverk	Delvis infört	2001–2002	1/bat och komp
40 cm Al	Beslutat	2001–2002	1/bat
Dubbelkikare 1	Under införande	2000	14 000. Främst plut och grupp
Dubbelkikare 2	Beslutat	2001–2002	1/bat, komp och plut
Bevakningsats CIM	Delvis infört	2000	1/komp
Maskeringsnät	Beslutat	2001–2002	12 000 till fordon och objekt
Motorhandsåg	Beslutat	2001–2002	1/bat och kokgrp
Förläggningstålt 12	Delvis infört	2001–2002	1/plut
Förläggningstålt 20	Delvis infört	2001–2002	1/plut
Stabstålt	Beslutat	2001–2002	1/bat
Reparationstålt motsv	Beslutat	2001–2002	1/bat
Lågtryckspanna 101	Delvis infört	2001–2002	Målbild 1/komp alt i bat
Traktorkårra kokgrp	Delvis infört	2001–2002	Ca 1/komp
Snöblus och byxa	Beslutat	2001	Endast Militärdistrikt Norrland
Sjukvårdsmateriel	Beslutat	2001–2002	Mer kvalificerad mtrtl till sjvgrp
Vapen och vapenmateriel	Utdredning pågår		Beslut 2000-12-5
Kroppsskydd 90			Begränsat antal
Kroppsskydd 94	Beslutat	2001	2/berplut

Utrustning tillförs nu i en takt som torde vara unik i hemvärvnets historia. Flaskhalsen är inte brist på grejor utan tiden för utbildning och övning på allt nytt.

Listan här intill har sammanställts av rikshemvärnsavdelningen och sammanfattar det aktuella materielläget.

- För oss är det viktigt att ge en klar bild av materialläget nu och i närtid för att undvika osäkerhet i organisationen, förklarar överstelöjtnant Lennart Ekstrand, chef för rikshavuds utvecklingssektion.

– Från att tidigare ha tillförtts materiel som blev över har nu hemvärvnets prioriterats högt.

Lennart Ekstrand passar på att betona att all materiel måste tas om hand på föreskrivet sätt. Det finns exempel på att skyddsmask 90 och patronlägeslås hanterats fel därför att de lämnats ut innan utbildning genomförts.

Den största nyheten vad gäller personlig utrustning är att regnställ 90 och gummitövlar ska delas ut till samtliga. Hittills är det bara hundförare som fått – dock inte alla.

Tyvärr får hemvänet vänta ytterligare några år på moderna kevlarhjälmar. Produktio-

i materielregnet

Text & foto:
Cliff Larsson



I nästa steg har de också fått hjälm 90 i kevlar och regnstill 90.

nen ligger nere och högkvarteret anser sig behöva den reserv som finns för utlandstjänsten, som sliter hårt på hjälmarna.

Sedan bestämmelserna för förvaring av huvudnycklar blev klara i somras delas nu patronlägeslåsen ut med början i Skåne, som haft en hel del vapenstölder i år.

Beredskapsplutonerna får sina terrängbilar – i Norrland bandvagnar – men ambitionen att göra ett helt kompani per bataljon mobilt kanske blir svår att förverkliga. Då skulle krävas ytterligare 1500 bilar och det är tveksamt om potten räcker när de nya insatsförbanden tagit sina.

Tillgången blir inte större av att Sverige skänker bort nio brigadskyttebataljoner till Baltikum. I högkvarteret har man också dubier angående terrängbilarnas ålder. Bilarna är från 1970-talet. När de tagit slut om ett tiotal år är det osäkert om det går att hitta nya till hemvärvet. Bättre att vara restriktiv med tilldelningen nu än att senare ta ifrån hemvärvet bilarna, resonerar man.

Drar vinstlott

På sambandssidan drar hemvärvet en vinstlott. Den gamla ra 175 utmönstrades sedan tillverkaren försvann och stationerna inte längre gick att reparera. En ny plutonsradio fanns länge

i anskaffningsplanen men fick anstå när Försvarsmakten upptäckte sina "svarta hål". Nu får hemvärnsplutonen som standard två ra 135 (som bärts i stridsselets framficka) och två ra 145/46 för samband med kompanichefen – som ju kan befina sig flera mil bort.

Vi kan alltså uppträda i tropp med samband uppåt och neråt. Det är faktiskt betydligt bättre än en skytteploton i organisation 77, som fick nöja sig med en ra 135. Men hemvärnsplutonchefen kan sällan leda hela platonen med tecken – som är regeln i skytteplotonen – utan behöver även radio för ordergivning.

Bakom förkortningen "40 cm AI" döljer sig ett avståndsinstrument. Det kommer från de gamla pv-tropparna och är användbart för hemvärvets granatgevärsggrupper.

Den antikverade enkelkikaren ersätts nu helt av modernare dubbekikare. Dubbelkikare 2 har något högre ljusstyrka jämfört med dubbekikare 1 och är gummiklädd.

Någon tältbrist behöver inte hemvärvet räkna med längre. Varje ploton tilldelas vardera ett tält 12 och ett tält 20, i den mån de inte redan fått dem. Många kompanier har valt att inte ta ut tält, då de ordnar sin förläggning bekvämare i lokaler vid objekten.

Sjukvårdsmaterielen ses över som

följd av en allmän uppryckning av sjukvården i hemvärvet, som Hemvärvet tidigare berättat om.

Trycker på

Näst fordon och hjälmar är understödsvapen kanske den känsligaste materielfrågan. Rikshemvärnsavdelningen trycker på om fler kulsprutor och granatgevär, så att alla plutoner ska kunna lösa alla uppgifter när hemvärvet blir mer rörligt. Ett beslut om detta och även prickskyttegevär, PSG 90, kommer senare från högkvarteret. Särskilt många PSG 90 kan det inte bli tal om – det totala antalet är ganska litet.

Det kommer inte heller att direkt vimla av kroppsskydd i hemvärvet. Tusentals har tillverkats varje år sedan 1993, men till hemvärvet har nått en rännil. Nu finns i alla fall beslut på att alla beredskapsplutoner ska ha två västar av den nyare sorten som tål finkalibrig eld. Den gamla är ett (helst personligt) splitterskydd som ska bäras innanför vapenrocken.

Det hör till saken att personlig utrustning finns reserverad för ett hemvärv om 125 000 man, ändemot inte gemensam materiel. Försvarsmakten vill avveckla överflödiga prylar så snabbt som möjligt och är negativ till förrådshållningen, som skulle costa enorma summor.

Driftvärnarna övade med full lön och gav Vattenfall ett bra skydd för anläggningarna. Chefer utvecklades genom militär ledarutbildning. Ändå var avvecklingen ofrånkomlig.

Text: Lars Marklund, koncernsäkerhetschef, tidigare driftvärnschef för Vattenfalls driftvärn



Ringhals driftvärn använde hundar. Här Jörgen Lyngmark med "Prestige Champ". Foto: Lennart Benson.

Alla tjänade på driftvärvänet

Men varför lades det ned?

Efter 53 år avvecklades Vattenfallsdelarna av samlingsdriftvärvänet Kraftvärvänet, ett av landets största driftvärn. Åndrad hotbild mot Sverige och nya förutsättningar för företaget var orsak till nedläggningen.

Driftvärvänet föddes 1945, men det började redan 1940.

I skuggan av andra världskriget in såg Vattenfallsstyrelsen värdet och behovet av beväpnade avdelningar som skydd för Statens vattenfallsverks anläggningar. 1940 bildades därför det så kallade "verkshemvärvänet". Vapnet skulle vara gevär modell 96, men tillgången var så dålig att även egna vapen fick användas. I uniformsväg utrustades man till en början endast med fältmössa och armbindel med landstormsemblem.

Driftvärvänet var frivilligt både från företagets och driftvärnarnas sida. Företaget måste ansöka hos regeringen om att få bilda driftvärn och den enskilde måste frivilligt ansluta sig.

Andra kraftföretag har alltid varit med i vårt driftvärn. Redan 1945 var Krångede aktiebolag, Stockholms gas- och elektricitetsverk, Sydsvenska Kraftaktiebolaget, Kraftaktiebolaget Gullspång-Munkfors, Hammarforsens kraftaktiebolag, Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag Kraftverken, Uddeholms Aktiebolag Kraftverken och Yngereksfors Kraftaktiebolag

anslutna. Under åren fram till 1998 har några av dessa företag gått ur och bildat egna driftvärn och andra har kommit in.

Den enskilde driftvärnaren fick utdelning i form av omväxling från ordinarie arbetsuppgifter, utveckling som befäl och ledare, ett utvidgat kontakt- nät och möjlighet att under okonventionella former få träffa och under flera dagar vara tillsammans med arbetskamrater och chefer. Många driftvärnare hade ju dessutom ett civilt skytteintresse, som de fick möjlighet att utveckla.

Företaget gav driftvärnarna rätt att med full lön vara borta från ordinarie arbete. Dessutom krävdes resurser för administration, planering och liknande.

Företaget fick i gengäld ett planerat och övat skydd för anläggningar och verksamheter. Dessutom fick det nyttta av att många chefer utvecklades genom bra militär ledarutbildning.

Bolagisering startpunkt

Bolagiseringen 1992 var början till förändringarna.

Övergången från statligt verk till statligt bolag i januari 1992 innebar bland annat att beredskapsplaneringen av landets alla energiföretag inte längre fick utföras av Vattenfall. Det nybildade elbranschorganet Svensk Elberedskap, som samverkade med

Nutek (Närings- och teknikutvecklingsverket), tilldelades istället uppgiften att samordna denna beredskapsplanering.

Skulle också den centrala driftvärvänsledningen flyttas dit? Så blev det inledningsvis inte. Hela 1992 ledes driftvärvänet från Vattenfall under driftvärnschefen Lars Marklund. Men 1993 var alla berörda kraftföretag överens om att en flyttning av ledningen till Svensk Elberedskap var lämplig. Driftvärvänet var ju dock ett mycket viktigt inslag i branschens gemensamma beredskapsförberedelser och vårt driftvärn var ju sammansatt av driftvärn från flera kraftföretag.

Folke Pärnerteg – driftvärnschef i många år redan under Vattenfallstiden – blev nu driftvärnschef för andra gången. Vårt driftvärn fick nytt namn, Kraftvärvänet, men innehållet var det samma

Det viktigaste driftvärnsarbetet bedrevs naturligtvis inte centralt utan ute i företagen. Vid avvecklingen den 31 december 1998 hade Vattenfallskoncernen driftvärn i Mellansverige, Mellersta Norrland, Norrbotten, Västsverige, Östsverige, på Gotland samt i Forsmark och Ringhals. Ända sedan krigsslutet har fler än var tiende Vattenfallare, eller i regel runt 1500 anställda, frivilligt varit driftvärnare.

Andra anställda sympatiserade med



En västsvensk grupp under driftvärnscheffens övning i Sollefteå 1992. Sune Eriksson (mittan), Arnold Ottosson t.h.

En milstolpe i Vattenfalls driftvärns historia var invigningen av kursgården på Myttinge 1967. Fr v driftvärnschefen mj G Stattin, generaldirektör Erik Grafström, försvarsminister Sven Andersson och rikshemvärvschefen Per Kellin.



verksamheten och engagerade sig på olika sätt. Många kvinnor underlättade utbildningar och övningar genom att efter frivilligt åtagande sköta mat-, hållning eller administration och på några håll fanns det driftvärnslottor.

På 80-talet fick kvinnor bli driftvärnare fullt ut och redan i försöksutbildningen 1979 hade Vattenfall 40 kvinnor, som ville utbilda sig i tre veckor. Senare har mångfaldigt fler kvinnor utbildat sig till driftvärnare. Kvinnornas intåg i driftvärnet innebar inte endast ökad jämställdhet utan också nya kunskaper, erfarenheter och entusiasm. Driftvärnsveteranernas medverkan och arbetsinsatser får heller inte glömmas bort.

Driftvärn på framkanten

Vårt driftvärn har ständigt legat på framkanten. Detta har bland annat tagit sig uttryck i årliga egna fackinriktade veckokurser för driftvärnsbefäl. Vi har tagit fram ett eget utbildningspaket för skydd av en stor kraftanläggning med videofilmen "Vi måste vinna". Många läsare känner säkert igen titeln. Utbildningspaketet har nämligen i stor utsträckning använts även av allmänna hemvänet och andra driftvärn.

Företagen köpte själva in skydds-västar för att bättre kunna skydda sina driftvärnare. Även truppmina 12 införskaffades för att förbättra skyddet.

Vartannat år har vi haft en nationell samling för tävling, övning och utbildningskontroll.

Vårt 40-årsjubileum 1985 firades med egen högvakt och egen fana. Så småningom blev det även en egen marsch.

Svenska politiker och militärer har under flera år bedömt risken som litten att Sverige ska råka i krig i närtid. Därför har Försvarsmaktens resurser efterhand minskats och nya förband dragits in efter varje försvarsbeslut. Under sådana förhållanden var det naturligt att även överväga driftvärnets vara eller inte vara.

Även förhållandena för Vattenfall påverkade beslutet att avveckla: hårdare konkurrens, nya ekonomiska krav, färre anställda, nödvändig koncentration på huvuduppgiften och förläggning av en stor del av verksamheten utomlands.

Avvecklingen planerades och genomfördes med början i oktober 1998. Senvåren 1999 var all driftvärnsrustning inlämnad, alla driftvärnsförråd tömda och avvecklingen i övrigt



Militärkläder

Stridsbälte 304 K	300 kr
M 90 Byxa	700 kr
M 90 Jacka	700 kr
M 90 Känga sommar	1000 kr
M 90 Känga vinter	1100 kr
M 90 Regnställ	1000 kr
M 90 Värmejacka	1000 kr
M 90 Tröja	200 kr
M 90 Värmeträja	400 kr
Väcka 06	50 kr
M 59 Stridssele	100 kr
AK4 Bajonett	600 kr
M 96 Bajonett	300 kr
F1 Kniv	800 kr
Ryggväck LK 35	250 kr

Billingedalens Hund o Vapen

Ordertel 0500-46 18 17
www.billingedalen.com

slutförd till berörda belåtenhet. Regionalt genomfördes under våren högtidliga avslutningar med utdelning av minnesgåva och diplom. Den 1 juni 1999, på dagen exakt 54 år efter driftvärnets start, höll koncernchefen Carl-Erik Nyquist avslutningstal vid en lunch i Råcksta Herrgård i Stockholm.

Vad händer nu?

Vårt tidigare driftvärn i Forshaga kommer att fortsätta som företagshemvärn.

Kraftvärnet finns kvar som driftvärn, men tills vidare utan medverkan av Vattenfallsföretag och vattenfallare. Vi samarbetar med företrädare för Hemvärvets museum på Hvss för att om möjligt där få samla information och materiel, som erinrar om Vattenfalls driftvärn.

Vattenfall kommer att svara för en service för utlåning av våra videor "Vattenfalls driftvärn 40 år", "Vi måste vinna" och Helge Jonssons "Rekryteringsvideo" med medverkan av Täppas Fogelberg samt vårt driftvärns två marscher. Intresserade av lån kan från kommande årsskifte ta kontakt med Vattenfall Support AB, Svea Center i Råcksta, Stockholm.

”DET STOR

VÄRVA OCH VINN! Missa inte chansen att resa med vårt Herculesplan till ett häftigt resmål - och uppleva en helg med ditt livs mest spänande hemvärnsövning.

” *Vi behöver bli många fler hemvärnssoldater!*

Idag finns cirka 72 000 frivilliga, ansvarstagande män och kvinnor organiserade i hemvärvnet. Men för att kunna behålla och utveckla vår kompetens behöver vi ha en rimligt stor numerär utspridd över hela landet. Målsättningen är att vi ska bli minst 90 000 hemvärnssoldater! Många hemvärnsaspiranter finns bland de 100 000-tals svenska som tidigare fått brev från Pliktverket med information om att deras krigsplacering i förband och personalreserv upphört. I samband med att ÖB tackade för deras insatser, hälsade han dem välkomna till hemvärvnet.



Med denna värningsaktivitet och din hjälp hoppas vi locka många av dessa och andra intresserade, som vill uppleva det goda kamratskapet, och som känner för att medverka i värdefulla sambällingsinsatser.

Lycka till med din medlemsvärnning!

”

Mats Welff, Rikshemvärnschef

Hjälp till att värva MINST TVÅ män/kvinnor, som känner starkt för hemvärvnets uppgifter och som du tycker passar bra i laget. Det kan vara släktingar, vänner, arbetskamrater, grannar, skolkamrater, klubbkompisar...

Anmäl dina "heta" hemvärnsaspiranter genoen att sända in bifogad värningskupong eller e-posta till sune.ullestad@hkv.mil.se. Ditt tävlingsbidrag måste vara inslänt senast den 15 februari 2001 för att delta i vinstdragningen - där 75 förestapiristagare får följa med vårt Herculesplan. Dessutom vinner 75 andrapristagare en läcker fleecejacka.

Vilka får vara med i tävlingen?

Alla som är med i hemvärvnet - även avtalspersonal, hemvärnsungdom och veteraner.

Vilka ska rekryteras?

Hemvärnsaspiranterna ska vara svenska medborgare som fyllt 18 år och genomfört minst 85 dagars militär grundutbildning. De ska självklart vara lämpliga för sina uppgifter och klara personbedömning och registerkontroll.



Vinnande tävlande kan endast med en kupong/e-post till vinstdragningen. Vinnaren avgörs i tidskriften Hemvärnet nr 2/2001. Alla pristagare erhålls personligt via brev. Vi kommer noggrant upp i vinningsbidragen, att hemvärnsaspiranterna lämnar in sina anslag till hemvärvnet.

RA LYFTET”



FÖRSVARSMAKTEN
HEMVÄRVET

107 85 Stockholm, Tel 08-788 97 69 Fax 08-664 57 90 E-post: rikahvvard@hmv.mil.se

www.hmvaret.mil.se

Svårt att snabbutbilda hvsoldater

Förenklad inskrivning och ny huvudman krävs om korttidsutbildning av värnpliktiga för hemvänet ska bli någon succé

Text & foto: Ulf Ivarsson

Efter fyra års försök med förkortad värnplikt har blott 300 anslutits till hemvänet på detta sätt istället för som tänkt 300 per år.

Om arméledningen fått som den ville 1996 hade 30 plutoner utbildats i år – cirka 800 killar och tjejer. Nu blir det bara två med sammanlagt 55 soldater. Av planerade tio utbildningsplatser kom bara Eksjö och Kungsängen igång.

På papperet finns gott om blivande hemvärnssoldater. Minst 25 000 i åldersklassen fyller fysiska och andra krav. När Försvarsmakten och Civilförsvaret tagit sitt blir 4-5000 över till hemvänet.

Men den frivilliga anslutningen gör att Pliktverket inte kan skriva in dem direkt eftersom man inte kan blanda frivillighet och plikt. En lagändring krävs. Den kan inte bli verklighet förrän pliktutredningens förslag klubbats av riksdagen. Första inryckning kan då ske tidigast 2003.

utan direktinskrivning ger inte "kortlumpen" någon volym till hemvänet. Men om de mönstrande får välja tremåndarsvärnplikt i första hand är avdelningschef Thomas Lövgren rädd för att det kan bli så många att Försvarsmakten inte får tillräckligt med kvalificerad personal till andra befattningar. Och

hemvänet kanske ändå inte får sina efterlängtade soldater.

– Det finns en klar risk att många invandrare väljer den korta utbildningen för att få ett intyg på fullgjord militärtjänst så att de kan besöka sina hemländer utan att inkallas där.

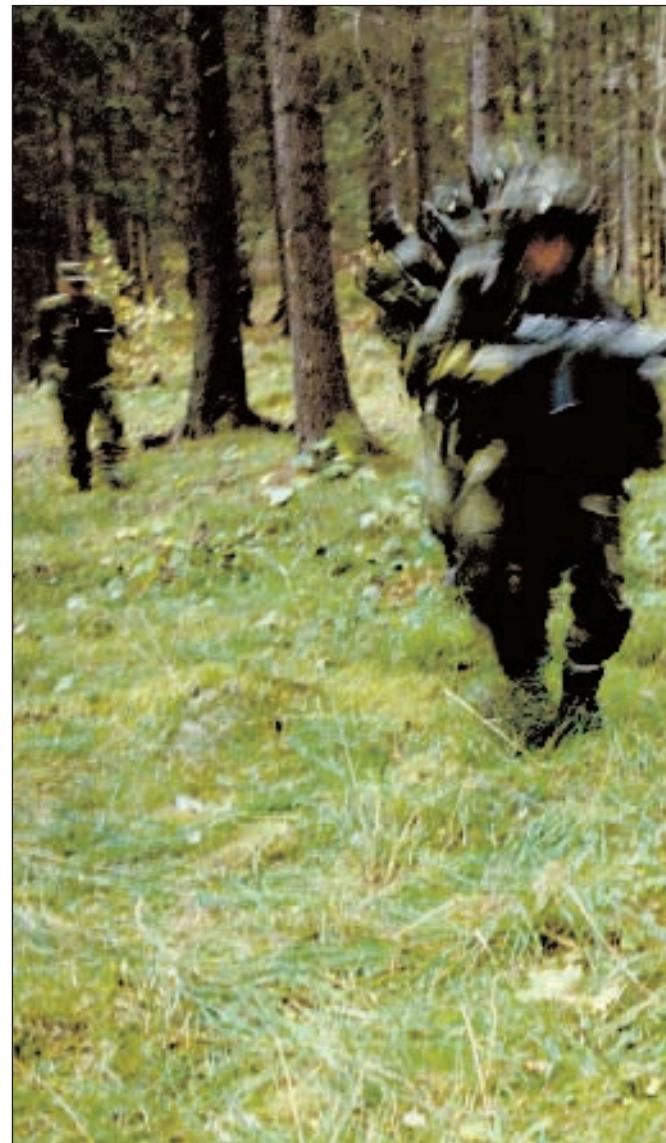
Pliktigt hemvärn

Kan den juridiska nöten knäckas vore det möjligt att få ihop fler än 300 värnpliktiga per år, kanske 1000. Men så många utbildningsplatser finns inte vid förbanden idag och officersbrist kan sätta käppar i hjulet. På Livgardet fattas idag 45 befäl. Årets platon utbildas av endast två officerare, varav en lånas från KA 4.

Ett alternativ är då att MD-grupperna tar hand om utbildningen. I norr och syd är man positiv, men inte i MD mitt.

– I valet mellan utbildningsregementena och MD-grupperna föredrar jag de senare. På regementena kan man för lite om hemvänet. Kanske tycker de att värnpliktiga för hemvänet utgör ett B-lag, säger överstelöjtnant Krister Carlsson, rikshemvärnsavdelningen.

Det värsta är att utbildningsreserven är extra liten där hemvänet behov är som störst. I norra militärdistriktet görs nu en kraftfull drive för att få ihop två plutoner nästa år, men i



Norrbotten finns bara 1000 man i utbildningsreserven.

Det bör jämföras med ett utskick som gjordes 1997 till 10 000 i utbildningsreserven i södra Sverige. Det gav 200 intresseanmälningar. Etthundra kallades till tjänstgöring.

Västerbottensgruppen vill gå runt hela problemet genom en speciell totalförsvarsutbildning, TFU, som fångar in blivande

Tania Lundin är f.d sjukvårdare som nu skolat om sig till stridande befattning i Solna-Sundbybergs huvkompani.



Eksjö är bäst i klassen, tyckte rikshemvärvschefen på visit. Instruktören Hans Strömberg ger order till Sofie Nilsson. Sofie har sökt till hemvärvet i Kalmar.

hemvärnare som inte gjort sin värnplikt. Denna TFU byggs på med en introduktions- och befattningsutbildning i långsam takt. Det säkerhetspolitiska lugnet gör att det bör finnas tid för denna okonventionella nya väg in i hemvärvet.

Före, vid och efter mönstring-

Framryckning till stridsställningar för eldöverfall. Livgardet gjorde sina tremånadersvärnpliktiga till skyttesoldater.

en informerar Pliktverket om möjligheten till kortare utbildning med frivillig placering i hemvärvet. Thomas Lövgren:

– Vi har pumpat in hundratals kronor för att nå alla mönstrande på ett sätt som tilltalar ungdomar och flaggar upp för hemvärvet hela tiden.

Hemvärvet otidsenligt

– Det är inte fel på informationen, utan motivationen, menar Thomas Lövgren.

– Hemvärvet ligger inte i tiden, när halva Försvarsmakten läggs ned.

Informationschef Sune Ullestad, rikshemvärvsavdelningen, håller inte med.

– Jag tror visst att hemvärvet attraherar unga och får dagligen många bevis, inte minst i min elektroniska brevlåda. Pro-

blemet är de krångliga rutinerna för antagning och att det tar så lång tid att få med dem som visar intresse.

Redan hösten 1997, efter första omgången, slog Rikshemvärvnscentrum larm om att antagningen är för komplicerad. De som inte placeras åker hem och tappar lusten för försvaret.

Utbildningen i Eksjö har trots detta år efter år fyllts av supermotiverade ungdomar. Förklaringen är att major Björn Sjöstrand och hans medarbetare lagt ned 2–3 månaders rekryteringsjobb för varje kull. Pliktverkets listor har fingranskats och man har annonserat i Smålands-tidningarna. Allt har prövats – en period skickades till och med en egen informatör till Pliktverket.

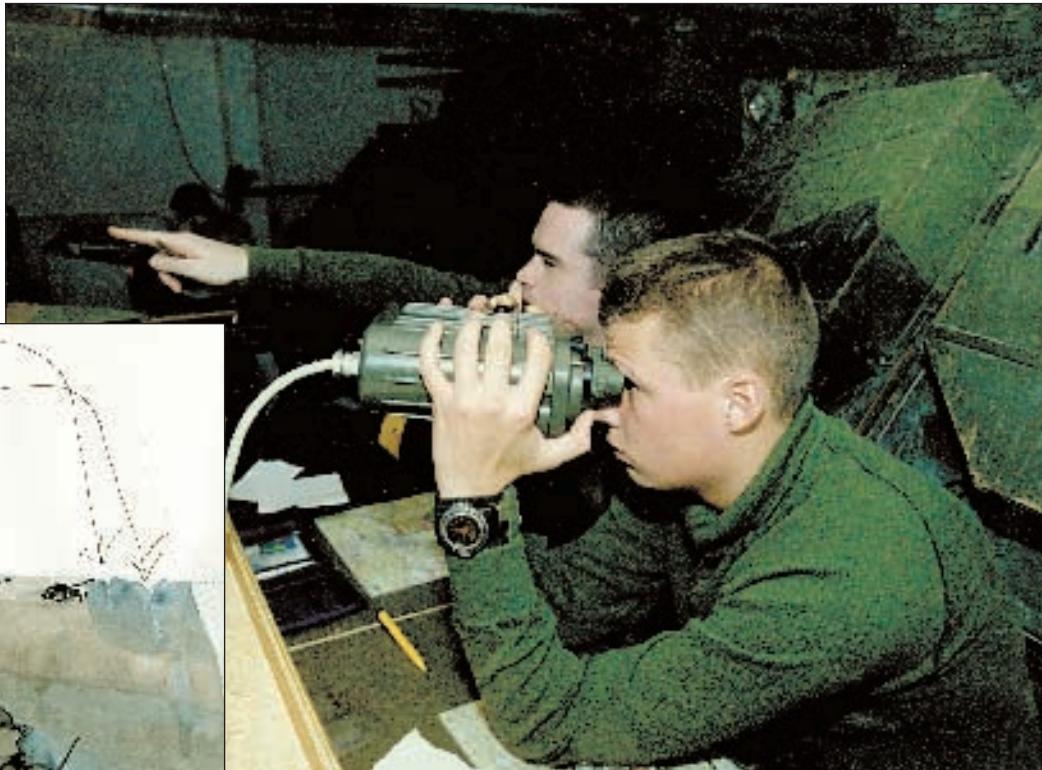
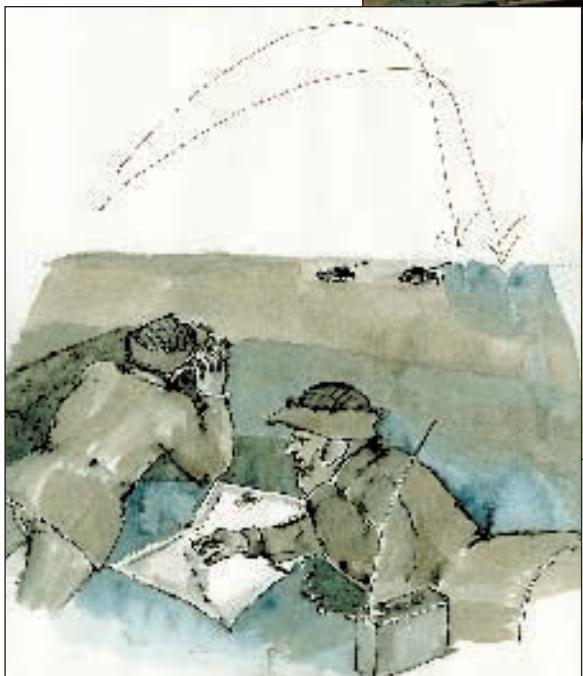
För tjejer som inte mönstrat ordnas den detaljen. MD-gruppen har också tagit hand om pappersexercisen då de värnpliktiga begär ändring av inskrivningsbeslutet. Det gäller att ha marginaler, för hälften försvinner när det drar ihop sig till inryckning.

Nyttja kunden

Nyss pensionerade Björn Sjöstrand ger sina efterträdare rådet att nyttja kunden, alltså hemvärvet, både för att ragga och samöva.

Typiskt för Eksjö är att koppla ihop de värnpliktiga med hemvärvskompanierna. Cheferna följer utbildningen och tar emot sina nya soldater vid en högtidlig ceremoni. Dessutom har en erfaren hvkompanichef, Lars-Olof Liljedahl, frivilliganställd som instruktör. I år tog man in hemvärvnsbefäl på slutföningen. Följden är att många skriver kontrakt med hemvärvet vid utryckningen. I Eksjö var det första året hela 98 procent för att 1999 sjunka till 75 procent och landa på 50 procent i år. Hälften av årets platon är tjejer och flera av dem vill göra lumpen av andra skäl – för att till exempel meritera sig för internationell tjänst eller polis högskolan.

Men Eksjö är ett undantag. Stockholm hade i år ingen kontakt med de värnpliktiga under antagningsprocessen. Någon samövning var inte planerad då Hemvärvet besökte utbildningen.



Henrik Esperi kollar nedslagen med kikare medan Tomas Ulfstedt anger nya mål.

Ny uppgift för hemvärnsplutonen: reglera indirekt eld.
Teckning: Gunnar Bergström

Nya förbandsmålsättningen hann knappt torka på papperet innan Strängnäs lärde sig eldobservation.

Chefen för beredskapsplutonen i Strängnäs hvbataljon, Pelle Petersson, råkade se i hemvärnets nya förbandsmålsättning att plutonen ska kunna leda indirekt eld. Sagt och gjort. Två teoripass och en skjutning senare har plutonen 8–9 man som behärskar konsten att ange mål och reglera indirekt eld – om det är från granatkastare eller haubitser spelar ingen roll.

– Med ett par timmars uppfräschning per år tror jag att de kan bibehålla sina nya färdigheter. Artillerister brukar säga att detta är svårt och krångligt, men hemvärnssoldater kan mycket väl vara eldobservatörer. I grund och botten är det

ganska enkelt, säger kapten Björn Norlander, som anlitades som lärlare. Han utbildar e-gruppchefer på P 10 i Strängnäs och vet vad han talar om.

Hemvänet litet öga

I det teoripass som Hemvänet följe liknade Björn Norlander eldobservatörstjänsten vid en människokropp. Pjäsen och servisen är muskeln, bataljonsartillerichefen storhjärnan och e-gruppen lilla hjärnan. Eldobservatören från hemvänet är ett litet öga, som eldsignalerar på enklaste sätt via talnät.

Till övriga välkända minnesord bör nu hemvänet lägga "Visstbo", som mot-

svarar den fylliga information som skjutande förband helst vill ha men sällan får: vem skjuter, indirekt eld, ställe, styrka (typ), terräng (avgör val av brisad), bredd (målets storlek) och observationsriktning (i streck).

– Det är superbra om man får med allt detta, men ofta blir det enklare i stil med "linjen 104, östra delen norr 200, dungen, pansarskyttepluton". Får eldledaren bara veta vem, x- och ykoordinaterna och observationsriktningen, räcker det för att skjuta, säger Björn Norlander.

Till det som eldobservatören absolut måste känna till är om och när artilleriet ska öppna eld. Han måste

då vara på ett säkert ställe.

– I stundens hetta är det lätt att ta ut mål för nära sig själv. Är det granatkastare gäller det att befina sig minst 200 meter från målmitten. Får ni inte säkerhetsavståndet så fråga, undervisar Björn Norlander.

Luftlandsättning

Lite överkurs hann man med, som till exempel att mekförband sällan skjuter på synlig fiende, utan för att mjuka upp nästa anfallsål. För hemvänet är luftlandsättningar ett typiskt fall för eldobservation.

– Ni är först på plats och allt som krävs är ett fungerande sambandssystem. Med enkla hjälpmedel som



Bra övningar är viktigast av allt

Nytt läge. En annorlunda omvärld och nya säkerhetspolitiska förutsättningar. Nytt försvar. Och en ny roll för hemvänet: en mera betydelsefull roll eftersom hemvänet blir en allt större del av Försvarsmakten och i framtiden kommer att utgöra den dominerande delen av de så kallade nationella skyddsstyrkorna.

Överbefälhavaren har ännu inte i operativa planer lagt fast roller och uppgifter för dessa nationella skyddsstyrkor. Därför finns det just nu inga nya stridsuppgifter formulerade för hemvärnsförbanden. Jag tycker emellertid inte att detta är särskilt dramatiskt.

Det står helt klart för mig att alla de uppgifter som är angelägna för "hembygdens försvar" och för försvaret av landets infrastruktur även fortsättningsvis i allt väsentligt kommer att åläggas hemvänet.

De förmågor och kompetenser som vi har idag kommer att efterfrågas även i framtiden. Därutöver kommer vi säkerligen att ställas inför en del stimulerande utmaningar, som kräver nytt taktiskt uppträdande och utnyttjande av ny teknik och materiel.

karta, kompass och kikare kan hemvänet leda elden. Principen är att först skjuta mitt på fältet, sedan bekämpa naturliga återsamlingsplatser efter fällningen och slutligen utfallsportar, vägar från fältet.

– Titta på kartan och gör en bedömning. Men stå inte vid fältkanten – fi förbekämpar. Flytta elden i sida med hjälp av fingrarna, tre fingrar är 100 streck. Minsta

Vi måste naturligtvis släppa de objekt som inte längre är aktuella. Det kan vara kustartillerianläggningar eller radarstationer som ska avvecklas, eller andra skyddsobjekt som har förlorat sin betydelse. Men vi ska inte avveckla kompetenser som det här landet rimligen vill att vi behåller och utvecklar även för framtiden.

Självklart ska vi till exempel även fortsättningsvis kunna blockera en hamn eller med fördöjande fältartebeten slå av en väg; även om detta just nu förefaller vara inaktuellt.

Mer träning krävs

För mig är det viktigt att vi satsar på att bli skickliga inom ett antal definierade områden, som militärdistriktschefen fastställer i samråd med respektive hemvärnsförband.

För att uppnå detta krävs träning och mer träning med okomplicerade, fantasifulla och häftiga övningar. Övningar som engagerar. Övningar som får hemvärnsmannen att komma hem på söndagskvällen och säga till frun och grannen: "Idag har jag haft jäkligt roligt. Och nyttigt var det ock så!" Övningar som väcker

nyfikenhet hos den som ännu inte är med i hemvänet.

Vi behöver inte nödvändigtvis genomföra övningen vid något särskilt skyddsobjekt eller mot någon konkret uppgift. Bara vi vet vilken förmåga vi ska uppnå. Det är mycket viktigare att vi tränar där utbildningsbetingelserna är gynnsamma; där hemvärnsmännen finns, där vi smidigt kommer åt understödsvapen och annan materiel, där skjutterängen är bra osv.

Terrängkändedom vid skyddsobjektet är inte livsviktig just nu. Den kan vi skaffa oss senare. Men förmåga och kompetens hinner vi inte ta igen!

Ni märker att jag har fokus på övning i väpnad strid. Det är avsiktligt. För mig är det mest angeläget att av dela övningstid för detta. Det är vår styrande och svåraste uppgift. Om vi klarar den så kommer vi dessutom att ha den lednings- och organisationsförmåga som krävs för att vi jämvälska kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar.

Således, vänta inte på att den militära byråkratin ska mejsla ut nya dokument med uppgifter. Det behövs inte! Ni vet vad som behöver tränas! Sätt igång! Och vinnlägg er om att göra det med häftiga och bra övningar!

Mats Welff, rikshemvärvnschef

Annons 1/4 stående

Nicum Svenska AB

flytt med granatkastare 50 meter, inga apotekarmått. Svårare behöver det inte vara, förmanar Björn Norlander.

Pelle Pettersson och hans män lyssnade stenhårt koncentrerade, angav mål och reglerade elden som om de aldrig gjort annat. Terrängbilden i P 10:s målspel lystes upp av förvånansvärt välriktade salvor (lag) denna oktoberkväll. ●

En annonskampanj för hemvärnet i fackpressen på temat "I nöd och lust" har gett bra genomslag. Annonsen har även publicerats i Hemvärnet (5/00). På rikshvavdelningen hinner infochefen Sune Ullestads inte längre svara personligen på alla förfrågningar utan slussar dem vidare till MD-grupperna. En utvärdering av kampanjen ska göras.

Startar i solsken. Nästa års Polcirkelmarsch går 17-21 juni med start i Rantajärvi en sekund över midnatt. Fem dagar och fyra etapper om totalt 140 kilometer senare återvänder deltagarna till målet, världens största tygkåta i Rantajärvi.

Beställningar av informations- och rekryteringsmateriel bör göras direkt till Försvarets Bok- och blancktförråd genom MD-grupperna.

Försvarsmaktsvasan går måndagen den 26 februari med gemensam start före Öppet spår. Anmälan sker på postgiroblankett som kan fås från Per Tengbrand, Rekryteringscentrum.

Den traditionella fickalmanackan som marknadsförs av Almanacksförlaget i samarbete med Rikshemvärnsstaben kommer denna gång ut något reviderad med nya adressuppgifter för MD-grupperna och delvis nytt bildmaterial. Väggalmanackan som i flera år, och i samarbete med avtalsorganisationerna, givits ut av Ingvar Skogsmo kommer däremot inte ut mer i den gamla formen.

Konserten i Berwaldhallen, Stockholm, med de utmärkta musikanterna från blåsorkesterkursen i somras hålls söndagen den 4 februari nästa år. Då visar hv-musiken vad den förmår. Temat är Taube, och för att verkligen nå målet får man förstärkning av ingen mindre än Sven-Bertil Taube!

Sundsvall gav allt i eftersök

Det största eftersöket i Medelpad någonsin satte hela hvbataljonen i Sundsvall på fötter.

Måndagen den 25 september försvann 78-åriga Stig Berglund från Åsäng i norra delen av Timrå kommun. Han hade gått till sitt skogsskifte för att märka upp en igenvuxen gränslinje. När han inte återkom som avtalat gick nägra grannar ut för att söka honom. De fann hans väska och jacka. Polis larmades på kvällen och två hundförare sattes in i sökandet.

Eftersöket växte sedan successivt till det största någonsin i Medelpad. Sundsvalls hemvärnsbataljon spelade en stor och viktig roll. Men man fann inte Stig Berglund, trots att man genomsökte delområde efter delområde med dubbla eller tredubbla genomgångar.

På tisdagen sattes helikopter in och även sex polishundar, liksom tolv civila räddningshundar. Ett tiotal orienterare och några bybor deltog även denna dag.



En imponerande uppslutning av hemvärnet, konstaterade polisman Jan Albertsson, när han mönstrade bataljonen inför lördagens eftersök. Foto: Thorbjörn Blomberg

När inga resultat nåtts kontaktades hemvärnets bataljonschef Thorbjörn Blomberg. Från onsdagen fanns 50–60 hemvärnsoldater och tre hundekipage på plats.

Polisen imponerad

Under helgen var en större hemvärnsövning inplanerad. Det gjorde att totalt över 200 hemvärnsmän och -kvinnor kunde ställa upp under lördagen och närmare ett 100-tal på söndagen.

En imponerande uppslutning och en fantastisk inställning till uppgiften, summerade insatsledaren Jan Albertsson från sundsvallspolisen.

Bataljonens personal var mycket offervilliga. Grupper,

som inte var klara med ett område till lunch, sköt på måltiden i flera timmar. Andra, som upptäckte att de missat någon del av ett sökområde, friskade upp sig med en kort rast och gav sig iväg på övertid för att ta igen.

Hela 445 hvsoldater gjorde 4100 mantimmar, men alla ansträngningar var förgäves.

Inte ett spår, utöver väskan och jackan. Yxan eller mössan eller något annat borde ha hittats om han finns kvar inom området. Det är helt enkelt ett mysterium att vi inte funnit någonting, summerade Jan Albertsson när den stora insatsen avbröts på söndagskvällen.

Torbjörn Elverheim

Ny manual för växeltjänst

Den 10-linjers manuella telefonväxel typ LME ABM103, som hemvärnet och andra förband övertagit från civilförsvaret, har nu fått en genomarbetad manual. Den är i första hand en lärarhandledning och repetitionskurs för dem som tidigare utbildats på växeltypen.



Växeln effektiviseras stabsarbetet.

Större delen av utbildningen i växeltjänst måste ske som praktisk undervisning för att uppnå den snabbhet som är nödvändig för att inte växeln ska bli en flaskhals i stabernas telesamband.

Införandet av växel i staberna gör det lättare att utnyttja de få telefonlinjer hemvärnet förfogar över. Det gamla tänkandet med en telefon för inkommende, en för utgående samtal är enligt författaren svårutrotat hos hemvärnet.

Författare är Jan Andersson, tråd/teleenheten, Eskilstuna hemvärnsbataljon. Boken är utgiven av FRO:s förlag, publ. nr 13, tel 08-788 99 92.

Bred repertoar på ny hv-CD

Ännu en trevlig julkallapp är på ingång. För att manifestera hemvärnsmusikens 60 år ger Hemvärnets Centrala Musikråd, CMR, ut en samlings-CD med 20 spår från i huvudsak tidigare skivproduktioner med landets hemvärnsmusikkårer. Det skiftande urvalet visar tydligt vilken bred repertoar våra kårer har. På CDn deltar 18 av våra 35 kårer.

Skivan som passande nog heter "Viva Musica!" säljs i år för 60 kronor. Sätt in pengar för det antal skivor du önskar på CMRs postgiro 475 36 97-4. Kom ihåg att tydligt ange namn och adress.

Hemvärvet klädde på instruktörerna

Hemvärvet i Dalarna kan bedriva större övningar trots att stödet från Dalabrigaden försunnit.

Södra Dalarnas hemvärnsbataljons bataljonsövning i höst omfattade utbildning och tillämpad övning i posterings, O-platstjänst, stabstjänst, sjukvård, förplägnad samt hundgruppsutbildning.

Syftet var att ge hemvärnsbataljonen förmåga att kontrollera bataljonens yta genom att upprätta ett antal posterings och O-platser. Stridstekniken skiljer sig inte nämnvärt från den som kompanierna tidigare tillämpat vid objekten.

Samtliga instruktörer kom från frivilligssidan.

Övningen startade med hemvärnsberedskap då samtliga staber bemannades. Stabsberedskapen reducerades till vakthavande befäl fredag kl 22-lördag kl 06. Samtliga staber var fullt bemannade från kl 07, och hemvärnslarm gick kl 08.

Då larmkedjan provats, och soldaterna var samlade, gjordes avbrott för utbildning mellan kl 09 och 18. Fd officerare från den numera nedlagda Dalabrigaden övade trupperna i att upprätta och betjäna posterings samt O-platser.

Bataljonsstab och kompanister övade i ett eget stabs spel, där varje kompani erhöll rapporter från fem posterings samt fem O-platser, utgrupperade över hela ytan. Stabsspellet medgav uppehåll, så att stberapa under skicklig instruk-



Arbete runt lägeskartan i bataljonsstaben.

törsledning fick reflektera över sitt arbete samt justera sitt arbetssätt. Hedemora kompanistab hade valt att fältgruppera i för tillfället lånat stabstält.

Sjv-befälet styrde

Under övningen tillagades all mat på lågtryckspanna vid samlat bataljonskok.

Bataljonens sjukvårdsgrupper övade gemensamt under lördagens formella utbildning. Grupperna styrdes sedan under den tillämpade delen av sjukvårdsbefälet i bataljonsstaben till de områden där de bäst behövdes. Ett sminkteam ur Röda korset, dirigerades av övningsledningen till de olika kompaniövningsplatserna, där de naturtroget skadesminkade såväl A- som B-sidans soldater.

Hundgrupperna övades i framryckning och eftersök samt O-platstjänst.

Övningen visar att hemvärvet i Dalarna kan bedriva större övningar trots att stödet från Dalabrigaden försunnit. De flesta av instruktörerna har slutat eller söker civila jobb. Vi

fick börja med att förse dem med uniformer.

Övningen avslöjade ett behov av en grundläggande sjukvårdsutbildning för alla soldater. Alla personalkategorier fick öva. Vi kommer trots detta att öva i mindre enheter de kommande åren och koncentrera utbildningsinsatserna på mera avgränsade områden.

Prioriterade områden för bataljonen är vapentjänst på eldhåndvapen, sjukvårdstjänst (kamrathjälp), stabsövning med enbart staber samt fortsatt utbildning i posterings och O-platstjänst. Posteringsutbildningen ska fördjupas med kontroll av fordonstrafik och urdragning ur posterings under fortsatt strid.

Börje Forslund, utbildningsledare Södra Dalarnas hubataljon

18 nya furirer i Halland

Hallandsgruppen har genomfört en gruppchefskurs under fyra helger. En under våren, resten under hösten. 18 hemvärnssoldater förordnades till gruppchefer.



Kurschefen Per Sandelin

Ansvarig kurschef Per Sandelin från Hallandsgruppen hade till sin hjälp Mats Rosenköld och Peter Agholt.

Målet för kursen är grundläggande duglighet att leda hemvärnsgrupp med uppgift att bevakar skyddsobjekt eller försvara stridsställningar.

I kursen ingick även försvar av objekt i bebyggelse. En mindre B-styrka ur Halmstads hemvärnsbataljon ingick i denna övning. Kursdeltagarna fick en uppfattning om hur svårt det är att bevakar och försvara objekt i bebyggda områden.

Det hade varit önskvärt med en mer sammanhängande utbildning. Bäst vore att genomföra första skedet av kursen i en vecka (60 timmar) och resterande tid över ett veckoslut vid ett senare tillfälle. Men många har svårt att komma ifrån sin civila verksamhet så lång tid.

Text & foto: Roger Bengtsson, lokalredaktör Halland

Kompanierna kompletterar varandra

Åsele, Fredrika och Örträsk hemvärnsområden har första gången övat under namnet Södra Lapplands Hemvärnskompani.

Svårigheten att rekrytera och motivera folk till frivillig tjänstgöring har gjort att en sammanslagning av de tre hemvärnsområdena Åsele, Fredrika och Örträsk blev nödvändig. I stället för att ett 15-tal man över var för sig får man ihop ett 30-tal i en gemensam övning med större bredd och effekt. Al-

la tre hvområdena har specialiter som kompletterar varandra. Örträsk har en aktiv grupp FROare, medan Fredrika och Åsele har en mycket fin koktross. Åsele hv har nyligen tillförts ytterligare två godkända bevakningshundar. Varje hemvärnsområde kommer att behålla sina staber och chefer och genomföra interna övningar, men när det gäller större och mer omfattande övningar hjälps man åt med hela organisationen.

Christer Norberg

Specialpris för hemvärnsmän

Snapphanar

Allan Jardén är mångsysslare, författare, konstnär och hemvärnsman. Snapphanar berättar på ett verkligetstroget sätt en spänande episod från Göinge härad i slutet av 1600-talet.

Allan Jardéns tidigare utgivning är romanerna De sista dagarna, Repressalier samt Ryttnarna Jablonsky.

Boken kan beställas av hemvärnsmän genom att sätta in 150 kronor på postgiro 630 37 63-4, Allan Jardén.

Glöm inte att ange avsändare med adress.



Bara de frivilliga bryr sig

Har under en längre tid följt debatten om hemvärvets och försvarets framtid och jag börjar bli lite orolig. För det verkar som det endast är vi frivilliga som bryr oss.

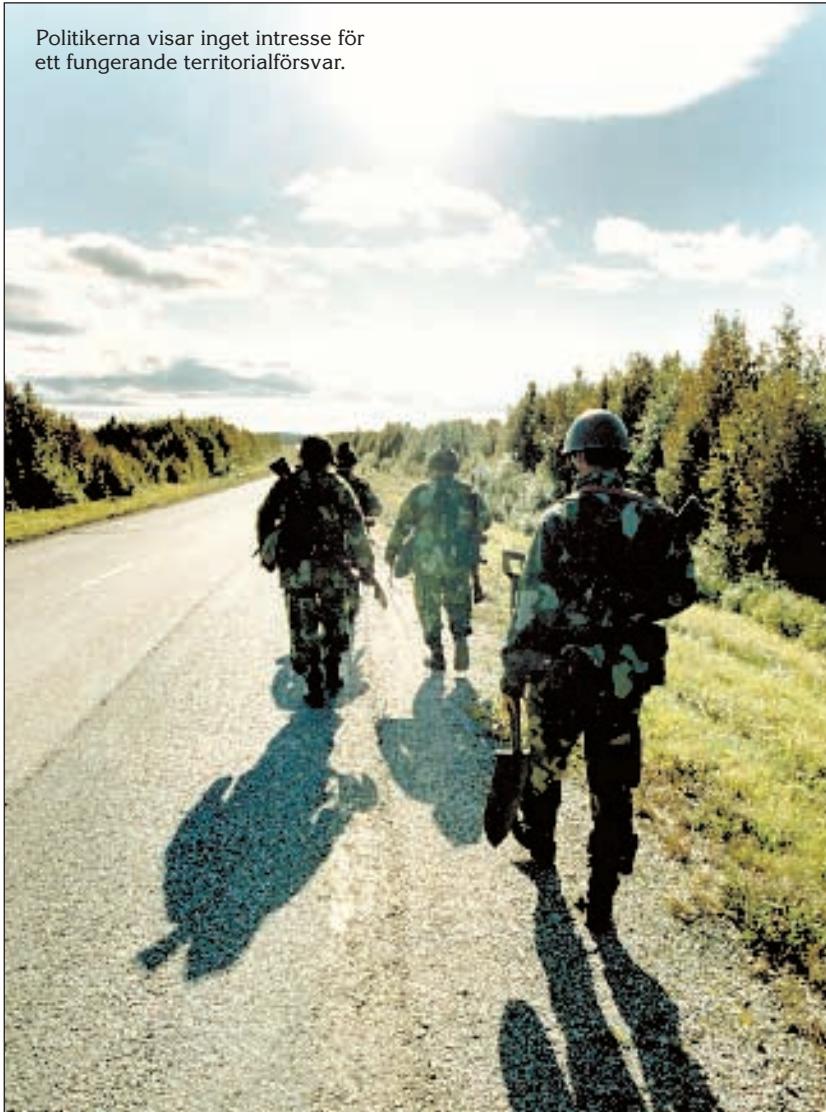
Intresset bland de övriga medborgarna verkar vara väldigt lågt när det gäller detta ämne, det som var viktigt för ett par år sedan har blivit ett stort skämt.

Detta tror jag beror på att våra politiska ledare ej verkar ha något som helst intresse för ett fungerande territorialförsvar. Istället verkar det som om de globala problemen är viktigare än det egna landets situation.

Man ger våra soldater som gör utlandstjänst den bästa utbildningen och den senaste utrustningen och målar upp en PR-bild av ett starkt svenska försvar av Nato-klass.

Samtidigt som man flirtar med Nato, säger man till den vanliga medborgaren att vi är och förblir neutrala. Det enda fungerande försvar vi har för tillfället är de frivilliga och dessa kom-

Politikerna visar inget intresse för ett fungerande territorialförsvar.



mer inte att räcka till om och när det händer något.

Det satsas väldigt mycket på högteknologiska lösningar men man kan inte klara sig endast med flygplan, da-

torer, missiler, stridsvagnar och fartyg. Det måste alltid finnas någon på marken med vapen i hand. Om man tar bort de lokala förbanden försvinner också det folkliga intresset för försvaret.

Om statsmakterna förväntar sig att vi frivilliga ska vara yrkessoldater tycker jag att de ska utbilda, utrusta, betala och försäkra oss som sådana.

Furir M Väisänen,
MKV/ Fo 32

Ola Ljung

Ge oss nytt varumärke

Jag vill bara visa mitt stöd för förslaget att byta namn på hemvärvet till något mer passande. Namnet "Hemvärvet" får många att tro att vi tillhör civilförsvaret. Vi "säljer" ett varumärke till allmänheten, och då borde det spegla den faktiska verksamheten.

En i mängden

Lottorna styrs av samhällets behov

Så var det dags igen! Hur kommer det sig att medlemmar på olika nivåer inom hemvärvet alltid tror sig ha svaret på frivilligorganisationernas framtidsfrågor?

De frivilliga försvarsorganisationerna är självständiga civila föreningar med egna stadsförbund. Vår verksamhet styrs utifrån medlemmarnas önskemål och samhällets behov.

I portalparagrafen i

Lottornas stadgar står det att vi är en frivillig försvarsorganisation som främjar totalförsvar och medverkar i detta genom totalförsvarsinformation samt rekrytering och utbildning av lottor.

EN av våra uppgifter är att rekrytera och utbilda medlemmar för hemvärvets behov. En stor uppgift som vi med glädje åtagit oss under många år, men likaväl...

Vi har många fler, en är att utbilda våra medlemmar och funktionärer på vår egen kursgård. Den går för övrigt alldeles utmärkt och drar inte några kostnader för organisationen!

35000 kan inte ha fel
35 000 kvinnor kan inte ha fel! Att i dessa tider ha så många medlemmar signalerar ett fortsatt behov av kvinnliga organisationer som

Kvinnliga bilkåren och Lottorna.

Herr Sjöwärd insänder har inte på något sätt ändrat min inställning till detta – tvärtom! Och så länge våra medlemmar vill att Lottorna ska vara en kvinnlig organisation, så länge förblir vi också det.

Herr Sjöwärd verkar trivas vid pennan. Varför inte ta upp frågan om hur hemvärvet ska lyckas rekrytera

hemvärvssoldater i tillräcklig omfattning? Det borde vara något som kunde sysselsätta många inom hemvärvet idag. För så är det ju, både hemvärvet och de flesta avtalsorganisationerna har idag rekryteringsproblem. Det bör vi göra något åt tillsammans – med respekt för våra olika kulturer och olika sätt att arbeta.

Nini Engstrand,
rikslottatchef

Faktafel

I en för övrigt mycket bra artikel av Stellan Bojerud i nr 5/00 förekommer ett faktafel. "Det Karl XII, Napoleon och Hitler misslyckades med gjorde en svensk fältherre 1611 - nämligen intog och höll Moskva."

Karl XII intog inte Moskva, det är helt korrekt. Men att han ens skulle ha försökt är enbart spekulationer från Bojeruds sida. Karolinerarmén gjorde halt i Tatarsk cirka 40 mil från Moskva för att senare vika av mot sydväst, vilket rimligtvis inte kan kallas ett försök att inta staden.

Napoleon, däremot, intog Moskva den 14 september 1812. Att han den 19 oktober samma år gav order om återtgå, är en annan historia.

Förtydliga vår status

Apropå beslutet att sjukvårdarna inte ska vara beväpnade undrar vi hemvärnssjukvårdare, som ej gjort militärtjänst, hur vi ska bevara vår trovärdighet inom svenska försvaret och hemvänet.

Sverige och Svenska röda korset har förpliktat sig att åtfölja, sprida och utbilda i krigets lagar.

Genèvekonventionen från 1949 säger att sjukvårdspersonal enligt folkrätten är berättigad att bära och använda lätt personlig beväning till skydd för sig själva och sina patienter.

Hur kan svenska Röda korset som en nationell, enskild civil förening sätta sig över internationell lagstiftning?

Hur ska vår status inom folkrätten tolkas? Lyder vi under Röda korset eller är vi militära sjukvårdare och underställda militären? Som rödakorsare är vi civila, som militära sjukvårda icke kombattanter. Vad blir konsekvensen?



Hemvärnssjukvårdare ifrågasätter beslutet att de inte får beväpnas.

Är vi en belastning eller tillgång i hemvärnsförbandet efter detta beslut? Kommer vi att vara "attraktiva" för försvarsmakten utan vapen och självskydd? All övrig avtalspersonal i hemvänet har rätt att välja att bära vapen för självskydd med stöd i folkrätten.

Kan och ska Röda korset erbjuda oss samma militära sjukvårdskompetens som FBU, Lot-

taförbunden och sjukvårdscentrum. Är det ekonomiskt försvarbart med ytterligare en utbildningsinstans som inte ens bygger på en militär bas?

Man måste även ifrågasätta om SRK-instruktörerna har kompetens att utbilda i militär sjukvård, för ett modernt rörligt hemvärt.

Ska man selektera sjukvårdsverksamheten

ute på hvförbanden? En för sjukvårdspersonal med militär sjukvårdsutbildning och en för dem som varit nödgade att gå via SRK.

Vi uppmanar Försvarsmakten att stå upp för oss hemvärnssjukvårdare och hjälpa oss att förtydliga vår status.

Helsingborgs marinkompanis och Luggude hemvärnskompanis sjukvårdsgruppchefer

Kpist med gravrost är inte bättre

Med anledning av den pågående ombeväpningen av hvbefäl från nuvarande kpist m/45B till m/45 vill jag anföra följande.

Det har sagt att detta vapenbyte skulle innebära en förbättring, så tillvida att m/45B skulle vara hårt slitna, och de m/45 som delas ut i princip skulle vara nya.

Min m/45B var i mycket god kondition, så det var med stigande förväntning och upprördhet som jag vid hemkomsten kunde konstatera att pipan till detta "nya" vapen dels var stämplats med en triangel, dels hade gravrost i loppet. Detta anser jag vara så gravt att jag bedömer vapnet vara farligare för den som håller i det än den som står framför det. I de flesta sammanhang talar man om att hemvärvnets utrustning ska förbättras, men jag finner icke att detta vapenbyte är ett led i denna strävan!

Klas Ryttiger, kompC, Ljusterö

Per Sjöwärd svarar lottachefen: Politikermisshandlade skapade problemen

Hemvänet utgör cirka två tredjedelar av Sveriges markstridskrafter. Det lilla försvaret politikerna låtit Sverige få behålla måste fungera. Fungerar inte förplägnads-, stabs-, tross- och sjukvårdfunktionerna, så fungerar inte förbanden. Detta skulle aldrig accepteras i andra förband inom Försvarsmakten (och inte i några andra arméer heller). Hemvänet har krav på sig att vara operativt.

Därför måste hemvänet få ställa krav. Det får inte finnas bromsklotsar som avtalsorganisationernas monopol på bemanning av vissa funktioner inom hemvärns-

förbanden. Hemvärnsförbanden har fastställda ramar för bemanning, utrustning och beväpning. Ramarna bygger på att frivilligorganisationerna uppfyller sina bemanningsavtal.

Kan till exempel inte Lottorna hjälpa oss med personal till kokgrupperna måste det stå hemvärnssförbanden fritt att fylla vakanserna med kompetenta manliga kockar och inte behöva ta skyttesoldater i anslutning. Därmed inte sagt att dessa manliga kockar ska bli medlemmar hos Lottorna.

De rekryteringsproblem rikslottachefen berör kan sammanfattas



Finnar inga lottor måste manliga kockar passa koket.

i ett ord: penningbrist. Riksdagen beslutade 1996 att hemvärvnets numerär ska vara 125 000 man (innan man backade till 90 000).

Riksdagen beslutade däremot inte om tilldelning av erforderliga medel för adekvata rekryteringskampanjer. Ställer man krav, måste man också ställa resurser till förfogande, vilket politi-

kerna missat. Det är vidare känt att politikerenas agerande (eller brist på) haft negativ inverkan på entusiasmen ute bland gräsrötterna.

En annan sak är att det på flera håll jobbas fel. Vill man värvra yngre medlemmar går det bara inte att låta gråhåriga farbröder och tanten stå och vifta med rekryteringsbroschyrenna.

Glädjande är rikslottachefens positiva slutsättning, att vi tillsammans bör göra något i rekryteringsfrågorna. I Linköping finns sedan några år tillbaka en lokal PR-grupp där såväl frivilligorganisationerna som hemvänet ingår.

"Affärsidén" är att organisationerna genom samverkan och samarbete når ut till fler män (PR-gruppen ingår numera i Lokala FOS). I början kunde vi glädja oss åt en del framgångar, men sedan vårt regemente lagts ner, saknas tyvärr de resurser som krävs för ett effektivt PR- och rekryteringsarbete.

Per Sjöwärd

Sätt vapen i händerna på våra sjukvårdare!

Avtuttne politikern Peter Öhrn har lyckats få Försvarsmakten att ta beslut om att hemvärvnets sjukvårdspersonal inte får beväpnas. Man får gratulera till ett lyckat lobbyingarbete, samtidigt som det ånyo måste konstateras att vår militära ledning tycks köpa det mesta, bara det kommer från politiskt håll.

Är det inte så att man redan i fredstid måste sätta sig in i och förbereda sig för vad som brukar kallas "värstafallscenario"? Om fienden bryter in i en uppsamlingsplats för sårade soldater, har hemvärnssoldaterna samtidigt fullt upp att försvara sina objekt. Erfarenheten säger att de första anfallsvågorna inte tar fångar. Fienden vill fram så långt och så snabbt som möjligt och väjer inte för något. Konventioner och internationella fördrag hinner man inte hålla sig till.

Ska då inte sårade, försvars-

lösa patienter få ha vetskapsen om att vårdpersonalen vid ett kritiskt läge kommer att skydda dem med sina liv och med vapen i hand. Ställer inte röda korspersonalen upp fullt ut för sina patienter är dess humanitära engagemang bara tomma fraser!

Skulle inte plikten, att på alla sätt skydda sina patienter, vara långt viktigare än det tidigare var för fänriken, som med sitt liv och vapen i hand skulle försvara förbandets fana?

Hårdrar man det hela förefaller det som om man i Högkvarteret inte anser att vi hemvärnssoldater är värdar att få ha en krigssjukvård där man bryr sig om sina patienter "to the bitter end"?

Vart tar alla plutonssjukvårdenare från våra nedlagda brigader vägen? Rekrytera dessa till hemvärvnet och sparka ut pacifisterna från Röda Korset!

AL



Insändaren tycker att sårade, försvarslösa patienter ska veta att vårdpersonalen vid ett kritiskt läge kommer att skydda dem med sina liv och med vapen i hand. Foto: Jeanette Larsson

Annons 1/2 liggande sv/v

Military Shop

Hemus ger snabb lägeskoll

Via Hemus kan arméns staber få en snabb bild av läget innan de skickar in förband i okänd terräng.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Det finns ingenting som hindrar att Hemus utnyttjas av arméns insatsledning för att snabbt få en aktuell bild av läget innan förband går in i ett nytt område. Rent tekniskt kan systemen tala med varandra, konstaterades vid ett möte nyligen mellan experter på Hemus och företrädare för arméns så kallade IS Mark-projekt.

Data från Hemus är fullt möjliga att överföra till brigadstaberna via hemvärnets digitala meddelandeblankett Emma. Det skulle till och med kunna ske genom en avtappning av utvald information utan att Hemus-operatören behöver ingripa.

Emma kan nämligen använda samma "protokoll" för kommunikationen, så kallade Dart-meddelanden.

Hemus är nära sitt praktiska elddop, medan IS Mark, fortfarande befinner sig i en experimentfas. Principerna i den försöksversion som tagits fram kommer dock sannolikt att likna det färdiga systemet.

Bevaka order

IS Mark är avsett för stridsledning. En digital lägeskarta ger information i olika skikt, till exempel var egna och fiendens förband finns, stridsvärde och andra förutsättningar, stridsplaner etc. Systemet bevakar förberedda order i olika "omfall" som kan sändas till underställda enheter med en

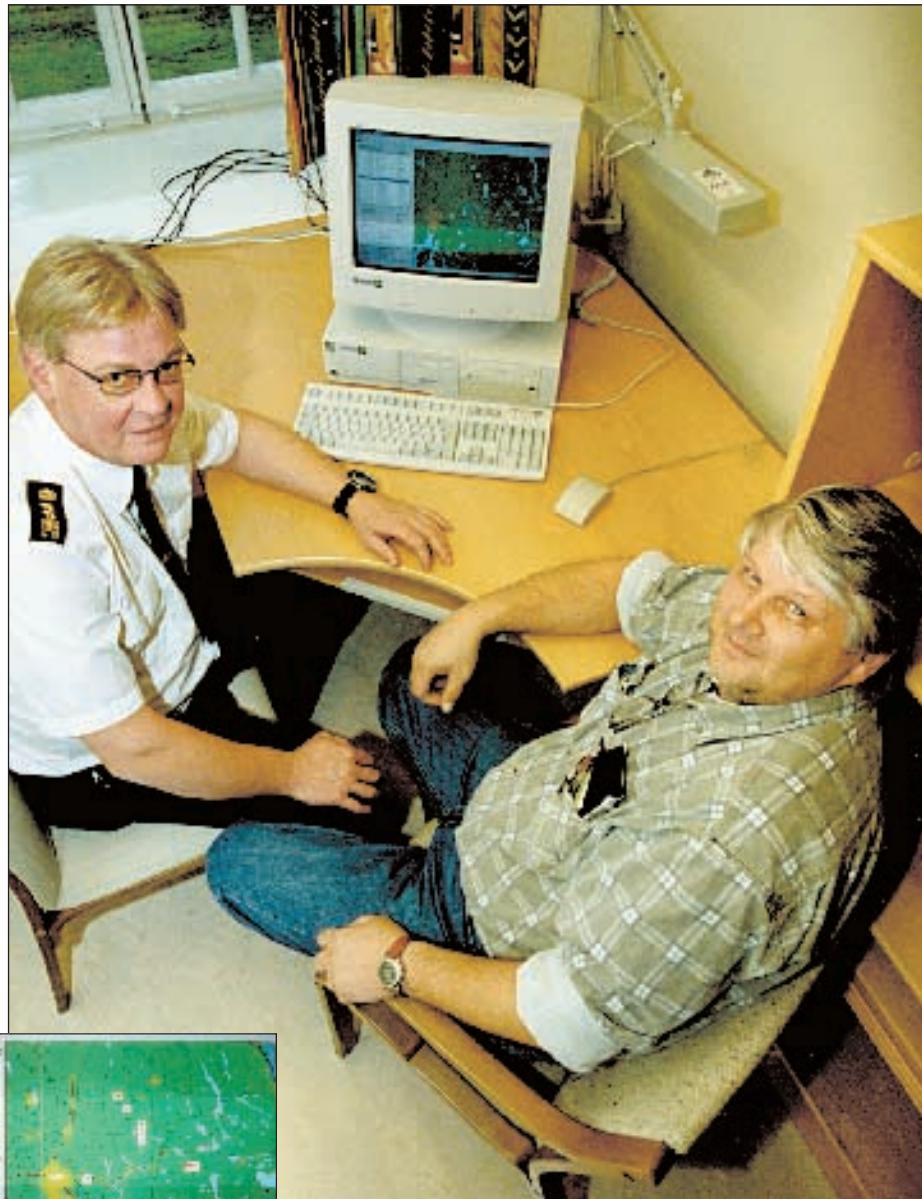


Lägesinformationen i Hemus visas som symboler på en kartbild. Exemplet är hämtat från det första storskaliga försöket i Uppsala.

da konflikt tänker man sig att samla in rapporter från olika sensorer som radar, värme- och tevekameror och hydrofoner. Flygplan – även billiga obemannade farkoster – kan snabbt spåra av stora områden beroende av väder och sikt. Men de mänskliga sinnesserna behövs som komplement. Hemvänet har en unik yttäckning, som de operativa insatsförbanden kan dra nytta av.

Sju viktiga ess

Hemus bygger på 7S-metoden – stund, ställe, styrka, slag, sysselsättning, symbol, sagesman – och arbetar med samma begrepp som Försvarsmakten i övrigt. Rapportörerna knappar på telefon in särskilda koder för vad de



Hemus, hemvärnets underrättelse-system, blir intressantare för hela Försvarsmakten om data kan hämtas in till brigadernas datoriserade beslutsstöd, konstaterar Lennart Ekstrand och Jan Ahl, som leder projektet.

knapptryckning.

I en framtida konflikt tänker man sig att samla in rapporter från olika sensorer som radar, värme- och tevekameror och hydrofoner. Flygplan – även billiga obemannade farkoster – kan snabbt spåra av stora områden beroende av väder och sikt. Men de mänskliga sinnesserna behövs som komplement. Hemvänet har en unik yttäckning, som de operativa insatsförbanden kan dra nytta av.

sett. Informationen visas som symboler på en kartbild och lagras i en databas.

– Vi kan av Hemus göra en modul i IS Mark. Det är absolut bättre än att fortsätta att utveckla dem parallellt var för sig. En poäng för oss är också att Hemus är lika användbart för polis och räddningstjänst, säger överstelöjtnant Lennart Ekstrand, chef för utvecklingssektionen på Högkvarterets rikshemvärnsavdelning och ansvarig för Hemus-projektet.

En detalj som behöver rättas till innan man kan få ut full effekt av sammörningen är att kartunderlaget för Hemus behöver förbättras. I pilotprojekten har man nöjt sig med så kallade rasterkartor som inte ger mer information när man zoomar in, vilket däremot IS Marks så kallade vektor-kartor klarar.

Rysk raid

Del 6, slutet

Följetong för Hemvänet av Lars-Olov Alm. Illustration: Gunnel Bergström

Rindö måndag den 9 oktober
2000 klockan 0920

Regementschefen såg med bekymrad min på gruppen i rummet.
– Säk Muskö, Wägerman ringde. För femton minuter sedan körde tre ryska stridsfordon av från ett polskt lastfartyg som lagt till vid Skeppsbrokajen. De observerades av en polispatrull. Fordonen körde direkt till Nationalmuseum. Fem minuter senare kunde patrullen rapportera kraftig skottlossning och inbrytnings i museet. Patrullen är den enda som inte är upptagen av morgonens katastrofala olyckor och kunde bara observera och rapportera vad de såg – ett ingripande hade varit omöjligt. De rapporterade också något märkligt, nämligen att en stor motoryacht ståvade in mot kajen nedanför museet. Vad f-n är det som händer? Carl-Fredrik Ekström harklade sig.

– Ja, varsågod Carl-Fredrik, sa regementschefen..

– Jag tror att allt som hänt de senaste dagarna är delar i en enda djävulsk plan. I Stockholm kretsar allt runt den vita motoryachten som hittills legat vid Strandvägen. Den här ryska raiden är upplagd och genomförd som en militär operation inför ett strategiskt överfall. Helgens händelser och framförallt morgonens olyckor har bundit upp det mesta av det vi har av polis, räddningstjänst, hemvärn och sjukvård. Tiden är också väl vald eftersom det i stort sett inte finns några värnpliktiga inne. Och så nu attacken mot Nationalmuseum vilket förmodligen var slutmålet för hela den här operationen. Sedan två månader tillbaka pågår en utställning med kronjuveler, smycken, guld och ädla stenar. Värdet är ofattbart. Det man genomfört nu måste vara världshistoriens största kupp. Helt hänsynslöst har man utnyttjat fattiga och sjuka som fått agera flyktingar, de har arrangerat olyckor med många döda och skadade. Vad jag tror nu är att motoryachten avslutar sin Stockholmssejour och får tjäna som flyktbåt. Men den måste stoppas.

– Ja, men hur, frågade stabschefen.
– Jag har en idé sa Carl-Fredrik, men den

kräver snabba insatser och jag förmodar att regementschefen behöver rådgöra med högre instans.

Uppgifterna fördelades och var och en tog genast itu med sin utan att invänta vilket besked regementschefen skulle få.

En timme senare girar motoryachten ba**bord** och riktar stäven mot Oxjdjupet mellan Rindö och Värmdö. Enda farkost i sikte är Vägverkets gula färja. Den är ju inte skärgårdens snabbaste farkost, men nu går den väl lite väl långsamt. Stephan Ivanov riktar kikaren mot färjan. Uniformer. Vad i glödheta är det här? Försöker de stoppa oss med en löjlig färja och några soldater. Chefen för kuppstycket får order om att låta några soldater gå upp på däck och fyra av några salvor med sina Kalaschnikov och skrämma iväg dem. Ivanov ville inte ha någon konfrontation nu, utan så snabbt som möjligt komma ut ur skärgården och styra kosan mot S:t Petersburg.

Carl-Fredrik står i färjans styrhytt. Han ser soldater komma upp på yachtens däck, lägga an sina vapen och skjuta. I samma stund dyker han och färjebefälet ner i skydd. De hör några enstaka kulor slå in i fartygsplåten. Han går hukande fram till hyttduren och öppnar den.

– Lystring, nu har vi verkligen fått svar på frågan om eldtillstånd. Bröderna Törnros – nu har ni ert stora tillfälle. Skjut när det bär. Sen drog han igen dörren. Tvillingbröderna hade gått i eldställning på bryggans tak. Rickard var skytt och Roland laddare. De är kompaniets experter på granatgevär.

Rickard ser motoryachtens stäv komma in i sikrets hårkors rakt framifrån. Fingret sluter sig mjukt kring avtryckaren. Så snart den första spränggranaten lämnat eldröret laddar Roland den andra. Det tar några sekunder mellan skotten. Stäv och fördäck fläks upp av de båda granaterna och motoryachten liknar nu mest en öppnad sardinburk. Två av skyttarna på yachtens däck har kastats överbord och fyra andra är svårt skadade.

Tankarna rusade runt i Stephan Ivanovs hjärna. Han hade bara två alternativ

och inget av dem var bra, men nu är han inte längre herre över situationen. Det ena är att gira styrbord och ta sig in till varvet i Myttingeviken och försöka komma över några fordon. Det andra att styra babord och in i KA 1:s hamn som var fylld med båtar av allehanda slag. Han visste att KA 1 var tömt på värnpliktiga med undantag för en del besättningar på bevakningsbåtarna. De soldater som de nu mött var med största sannolikhet alltså hemvänet. Han lade om rodret in mot hamnen. Soldaterna kommanderades upp på däck beredda att kunna nedkämpa allt motstånd. Yachten började tyngas ner av vatten som strömmade in men de skulle hinna fram till kaj.

Bertil Rudolf, Bertil Rudolf. Chefen första platon, Anders Trotzig, en storväxt, kraftig och synnerligen vältränad femtioåring med flera FN-tjänstgöringar bakom sig och tio år som hemvärens plotonchef, hörde att det var kompanichefen som anropade över 136an.

– Bertil Rudolf kom.
– Från Rudolf Ludvig, motoryachten skadad av grg-eld och girar nu in mot KA1 hamn. Trolig avsikt att ta en eller flera båtar. Kom.
– Uppfattat. Kom
– Bertil Rudolfs uppgift är att hindra dem. Kom.
– Uppfattat. Kom.

– Å du förresten – Carl-Fredriks känslor svallade över – de höll nästan på att döda Åberg med en rikoschett. Anders, sätt dit de djävlarna. Om någon kan det så är det du! Klart, slut!

Stabschefen, överstelöjtnant Björn Rydberg hade kommit fram till Anders Trotzig och hörde samtalet.

– Anders, nu står vårt hopp till dig och din ploton. Vi har fått klartecken.

Anders vände sig om till sina gruppchefer. De hade förberett sig för den här händelseutvecklingen. De två senaste årens inriktning på uppträdande i platon och grupp hade gett gott resultat. De var sammtrimmade och ordergivningen var snabbt genomförd.

Motoryachten närmade sig nu långsamt

Vid en mottagning på slottet i början på december belönades Carl-Fredrik och Anders med Hemvärnets förtjänstmedalj i guld ur konungens hand.

hamnen. Soldaterna ombord som sökt sig till något sånär skyddade platser sköt korta eldkurar i olika riktningar in mot land som nedhållande eld. Av de ursprungliga trettio soldaterna var sex redan uträknade. Stephan Ivanov hade sett de två minröjningsfartygen och att det fanns besättningar ombord. Han beslöt sig för att gå in bakom det yttrre av dem, ta besättningarna som gisslan och tvinga dem att gå mot S:t Petersburg. En möjlighet var att gå söderut genom Baggenståket där den ryska flottan stoppades i augusti 1719. Det kunde ju bli en schön hämnd.

Anders hade snabbt fattat situationen. APlutonens prickskytteomgång fick order att skjuta mot yachtens styrhytt och försöka träffa rorgängaren.

När de båda fartygscheferna på bevakningsbåtarna såg vad som höll på att hända, beordrade de evakuering och i skydd av fartygen rusade besättningarna över kajen och in i närmsta byggnad. Nu fanns inga egna i skottlinjen och Anders beordrade patronvis eld. Men yachten gled snart i skydd bakom det yttrre minröjningsfartyget och de höll inne skjutandet.

Stephan Ivanov höll sig med svåra smärtor kvar i stolen med händerna hårt om reglagen. En kula hade träffat högra armen och en gått in i mellangärdet. Ett glassplitter hade snittat upp pannan och blod rann ner och klubbade nästan igen ögonen. Han drog ner motorreglaget i botten och fast farten inte var mer än någon knop så brakade yachten in i kajen och han föll handlös ner på durken. Chefen för kuppstyrkan, major Kosov, fann Ivanov badande i blod.

I samma stund visade sig den förhatliga gula färjan i hamninloppet. På landsidan av hamnen kunde Kosov här och där se soldatomgångar rycka fram. Beskjutningen hade ytterligare decimerat dem med åtta man och nu alltså även Stephan som var den som skulle leda dem och som hade planerat operationen i Stockholm. Kosov var nu chef över 16 välutbildade marininfanterister, men de kunde absolut inte själva föra fartyget som de låg bredvid. Dessutom var inloppet spärrat och på land hade de emot sig hemvärv som skjutit disciplinerat och med god precision. Han slet av sig baskern och strök sig över hårstubben. Det skulle ju inte finnas några riktiga soldater eftersom all utbildning var inställt. Hemvärvet hade Ivanov avfärdat:

– Militsia, orkeslösa gamla gubbar det är det enda försvar de har numera. Mau-



sergevär och terränggående rollator hade Stephan skrattande sagt, när de lade ut från museikajen.

Kosov insåg att allt slagit fel och alternativen var skrämmande få. Strid till sista man eller försök till genombrytning. En blick på sjökortet fick honom att inse att de låg riktigt dåligt till. Ett rop från löjtnant Sverdlov fick honom att vakna från sina tankar. En storväxt kraftigt byggd officer närmar sig kajen. Han är obeväpnad och endast försedd med en avskalad kvist på vilken en vit näsduk är fäst. Kosov var militär i fjärde generationen. Parlamentärfagg ska alltid respekteras. Han beordrade sina män att inte skjuta.

Anders var nu framme vid yachtens och såg upp mot mannen som nu klivit ut ur styrhytten. Han kunde ju inte ett ord ryska så det fick bli engelska.

– Jag är löjtnant i Värmdö hemvärn och är här för att uppmana er att ge upp. Det finns ingen anledning att spilla fler mänskolv. Ni är fullständigt omringade av soldater. En utbrytning kommer inte ha någon som helst chans att lyckas.

Kosov begärde och fick en kort betänktid medan Anders stod kvar på kajen. Någon "ärofull" sista strid var inte att tänka på, eftersom det inte fanns något ärofullt att dö för i denna hamn. Dessutom kände han en viss akning för denne björn till militsia-officer som gett dem chansen att komma ur detta vad det nu än skulle medföra. Det tog honom en minut att fatta beslut.

– Nåväl jag ger upp men som major kan jag inte gärna kapitulera för en militsialöjtnant.

– Major Kosov, replikerade Anders, nu med lite hetta i rösten. Under det som ni kallar det Det Stora Fosterländska kriget

så var det generaler som fick kapitulera för korpraler, men om ni vill så kan jag faktiskt ordna fram en alldeles äkta regementschef, en överste. Blir det bra?

Kosov slog ut med armarna.

– Ni har rätt. Vad har det för betydelse, det här är ju inte ens ett krig. Han beordrade sina män att lägga ner vapnen och ställa upp på kajen. Två fick till uppgift att bära ner Stephan Ivanov, som dött av blodförluster.

Epilog

Efter kapitulationen på Rindö vidtog en lång och i vissa avseenden plågsam process. Begravning av alla stupade. Krisgrupper för att hjälpa överlevande och inblandade. Utredningar. Återbördande av det stulna. Diplomatiska spänningar visa- vi Ryssland. Rättegångar mot de ryska soldaterna. Försvarsdebatten tog fart, framförallt efter rättegången mot Kosov som förklarade att de betraktade Sverige som försvarslöst och värt att plundra och att det här nog inte var sista försöket. Försvarsmotståndarna låg lågt. Anhöriga och vänner och otaliga sympatisörer till de dödade och skadade demonstrerade utanför riksdagshuset.

Opinionssiffrorna var en katastrof för regeringskoalitionen. Vänsterpartiet och miljöpartiet hamnade båda under tre procent. Socialdemokraterna skakades av en femprocentig tillbakagång. Två månader efter den ryska raiden påbörjades ett återtagande framförallt för att stärka våra land- och sjögränser.

Vid en mottagning på slottet i början på december belönades Carl-Fredrik och Anders med Hemvärnets förtjänstmedalj i guld ur konungens hand. Rikshemvärvschefen kom fram och gratulerade.

Klart besked: huvuduppgiften

Text och bilder: Per Sjöswärd



HBRs nya fana överlämnas av förbundskassören Krister Willén till förbundsordföranden Lars Hedsäter.

Flitig frågeställare till panelen: Jan Ernestål, Kalmar-sektionen.



Jan Backman,
utbildningsansvarig inom HBR:
– Gruppcheferna är viktigast.



– Väpnad strid är Hemvärnets huvuduppgift, deklarerade generalmajor Kjell Koserius.



Förre chefen för armén, Åke Sagréen, generalsekreterare inom HBR, gav en uppskattad historisk återblick.



Arméinspektör Alf Sandqvist:
– Hemvärnets främsta uppgift är att försvara Sverige mot väpnat angrepp.



Bertil Karlssons välkomsttal, som ordförande i Östgötasektionen, hade givetvis lokal anknytning.

Träna väpnad strid! Orden yttrades av riks-hemvärvnschefen, generalmajor Mats Welff, i samband med att Hemvärvns-befälets Riksförbunds rikskongress 2000 öppnades i Linköping den 7 oktober.

Ytterligare två generaler, arméinspektören Alf Sandqvist och chefen för Mel-lersta Militärdistriktet Kjell Koserius, fastslag att försvar mot väpnat angrepp är hemvärvns huvuduppgift. Klara besked till dem som till äventyrs tror att vi numera i första hand ska vara hjälpredor åt polis, räddningstjänst och kommuner.

För att klara vår svåra hu-vuduppgift fordras övning och kompletterande utbildning. Detta kräver i sin tur

kunnigt befäl inom våra eg-na led, eftersom många yrkesofficerare nu lämnar armén. Och det är här HBR kommer in i bilden.

Ekonomin knäckfråga

Riksstämmman började med att Östgötasektionens ord-förande Bertil Karlsson hälsade alla välkomna med en historisk återblick över Östergötlands bidrag till Sveriges historia.

Förbundsordföranden Lars Hedsäter berörde HBRs roll i går och i dag, Hemvärvns uppgifter, ersättningsnivåer och vikten av en fortsatt rekrytering med inriktning på befäl.

För att HBR ska kunna verka och leva upp till de krav som ställs på organi-sationen fordras en stark

ekonomi. Hur man än räknar och jämför är Försvars-maktens tilldelning av medel till HBR klart orättvis i jämförelse med andra fri-villigorganisationer. Får inte HBR de resurser som behövs riskerar organisationen att tappa medlemmar, vilket inte får ske. Efter den beska inledningen förklara-de Lars Hedsäter rikskon-gressen år 2000 öppnad.

Malmen utvecklas

Nästa talare var chefen för Livgrenadjärgruppen, över-steljtnant Åke Litsén. Han nämnde att Östergötland med en halv miljon invånare efter nedläggningen av Lin-köpings garnison har kvar Markstridsskolan i Kvarn med Prästtomta skjutfält samt – inte minst – För-

svarsmakten Helikopter-flottilj och Fjärde helikopter-bataljonen på Malmen. Verksamheten där har ökat ef-ter senaste försvarsbeslutet, och inom ett par år lär vi ha attackhelikoptrar på Malmen, där också Livgrenadjärgruppen finns.

Klarhet om Karl XII

HBRs generalsekreterare, generallöjtnant Åke Sagréen, gjorde sedan en uppskattad historisk återblick om

Redaktion för HBR-sidorna:
Per Sjöswärd, Linné-gatan 25 A, 582 25 Linköping, telefon 013-10 11 56.

HBRs kansli:
Tegellidsgatan 6, 596 34 Skänninge, tel: 0142-400 70, fax: 0142-403 10
Hemsida: <http://www.hbr.nu>.

är försvar mot väpnat angrepp



Hedersordföranden Erik A. Egervärn förde klubban under lördagens förhandlingar. T v styrelseledamoten Marion Gunnhage.



Förbundsordförande Lars Hedsäter berörde i sitt öppningsanförande HBR:s behov av ökade anslag för att kunna möta de krav som ställs på organisationen.



Rikshemvärnschef Mats Welff:
– Träna väpnad strid!



Chefen för Livgrenadjärgruppen, Åke Litsén, berättar om den positiva utvecklingen på Malmen.



– Sträva efter samverkan vid utbildningen av frivilligorganisationernas personal, uppmanade Henrik von Vegesack, chef för Högvärterets frivilligavdelning.



Ett bejublat tal till kvinnan hölls av C-H Löfgren.

kung Karl XII, med tre huvudfrågor: Varför för kungen till Turkiet efter katastrofen vid Poltava? Varför stannade han där så lång tid som fem år? Och varför så bråttom hem när han väl beslutat sig för att bryta upp från Bender? Åhörarna fick svar på frågorna i generalens reseberättelse från den nyligen genomförda ritten genom Europa.

Därefter följde de tre generalernas gemensamma huvudbudskap, varefter ordet gick till överste Henrik von Vegesack, chef för Frivilligavdelningen vid Högvärteret. Han berättade att vi har över 800000 medlemmar i 24 frivilligorganisationer, vilka årligen erhåller 117,3 miljoner i utbildningsbidrag plus 59,2 miljoner

i organisationsstöd. Överseten rekommenderade samverkan mellan organisationerna vid utbildningen av frivilligpersonal.

Frågor till panelen

På eftermiddagen utfrågades en panel, bestående av de högre företrädarna för Försvarsmakten. Olikartade problem belystes, bland andra behovet av bättre radiomateriel på plutonsnivå. En något udda fråga var varför man inte kan byta ut folk som inte arbetar effektivt.

Här syftades det på Försvarsmakten stora dröjsmål med utleveranser av materiel, trots välfyllda förråd – det gjordes jämförelser med rutinerna inom näringsslivet.

Politikerna bör uppvaktas, eftersom det råder en diskrepans mellan deras uppfattning om hemvärnets betydelse och verklighetens tilldelade resurser.

Ökade kontakter med massmedia stod också på önskelistan och givetvis också ökade anslag till HBR. Det var en del frågor den samlade panelen fick ta med sig hem och begrunda. En medlem ville ha tillbaka den gamla organisationen vid HvSS. I det svar som gavs betonades att nuvarande problem vid skolan helt beror på lärarbrist.

Gruppchefen viktig länk

Efter stämmoförhandlingarna på söndagen betonade HBRs utbildningsansvarige Jan Backman i sin före-

dragning att det är gruppcheferna som är viktigast inom hemvärnsförbanden. Med bra gruppchefer ökar närvaren vid övningarna samtidigt som effektiviteten höjs.

Välarrangerat

Arrangörerna kunde glädja sig åt stor uppskattning från deltagarna med damer, vilka fått eget program med guidade turer och studiebesök medan deras respektive fanns i kongressalen.

Dagen före riksstämma hade alla bussats till Malmen ("Flygvapnets vagga") för att se en demonstration av Fjärde helikopterbataljonens olika maskiner och därefter gjordes ett besök på det intilliggande Flygvapenmuseet.

NU HAR DEN KOMMIT! FBUs kurskatalog 2001!



Här har du många intressanta kurser för dig som är befäl i Hemvänet. Här har du ett litet urval:

Vintertjänst – grunder

Grundlagd duglighet i vintertjänst. Teori och praktik. Hur man tar hand om trupp och materiel vintertid. Skidmarsch, spårning, tolkning och tältbivackering vintertid.

Lokal samverkan – Räddningstjänst – vinter

Grundlagd duglighet om kunskaper avseende riskbildning och hot under fredstid och att under vinterförhållanden samverka med räddningsledare och polis vid räddningsinsatser som kräver stöd från Försvarsmakten och/eller frivilliga försvarsorganisationer.

Kurs nummer: C12080. Plats: Hemavan, v 11

Sjukvårdstjänst – vinter

Grundlagd duglighet att omhänderta skadad på stridsfältet under vinterförhållanden. Orienterande utbildning om åtgärder på kompanisamlingsplats och förbandsplats.

Kurs nummer: C17090. Plats: Transtrand, v 13

Plutons försvar – vinter

Grundlagd duglighet att leda försvar av grupperingsplats och stridsställning. Teori och praktik.

Kurs nummer: C13330. Plats: Hemavan, v 13

Fältarbeten – vägförstöring och minering – vinter

Grundlagd duglighet i bro- och vägförstöring samt minering under vinterförhållanden. Planläggning och praktiskt genomförande med skarpa sprängmedel.

Kurs nummer: C16040. Plats: Transtrand, v 14

Vapentjänst

Grundlagd duglighet i handhavande, materielkunskap, säkerhetsbestämmelser samt att skjuta med i kursens ingående vapen: Grg, pansarskott, utländska vapen.

Kurs nummer: C14010. Plats: Ånn, v 14

Taktik – stabstjänst – Terrförsvarsförb

Grundlagd duglighet att som förbandschef (*hvbatches och hvkompch*) eller stabsmedlem inom territorialförsvaret (*hv-stab*) planlägga verksamhet vid beredskaps höjningar och krig i samverkan med civila myndigheter på lokal nivå. Kursen omfattar grunder med bl a taktiska exempel, angriparkunskap, samverkan och orderarbete.

Kurs nummer: C13020. Plats: Ånn, v 14.

Vill du veta mer om FBUs övriga kurser? Beställ FBUs Kurskatalog 2001.



Anmälan till kurserna skall vara inne hos CFB senast den 15 december.

Du kan också beställa. Kurskatalog 2001 genom att ringa, faxa eller e-posta.

Telefon: 08-587 742 00 Fax: 08-587 742 90. Adress: Box 5034, 102 41 Stockholm.

E-post: intresseanmälan@fbu.se.

Besök vår hemsida: www.fbu.se. Där kan du också läsa kurskatalogen.

Broses patrull utmärker sig

En fullständigt realistisk övning någonstans i norra Småland.

Anropet kom per radio och beskrev något förvirrat att den från kompaniet utsända ambulansen hade kört på en mina och samtidigt blivit beskjuten. Rösten som hade gjort anropet lät häftigt upprörd. Soldatens stämma uppattades klent i radion på grund av störande ljud från det påtalade eldöverfallet.

Kompanichefen reagerade snabbt.

– Spaningspatrull Brose görs redo för avmarsch. Medtag kulspruta och granatgevär. Jag meddelar vidare angående läget om någon minut.

Efter fem minuter var patrullen på plats och embarkerade snabbt sina bilar. Brose rusade runt bland sina män och hetsade upp stämningen.

– Han är inte klok, sa en av förarna. Dör säkert inte i strid utan av hjärtinfakt. Plutonchefen låtsades inte höra anmärkningen utan slängde istället upp granatgeväret till sin skytt, som stönande spottade ut sitt snus.

Hög hastighet

Det blev inga femtio kilometer för att nå fram till målet. Hastighetsmätaren vek sig nästan på tvären när spaningsfordonen passerade stadsgränsen. En kilometer från den befara de skadeplatsen bromsade förarna in och plutonchefen vrålade:

– Ut, fort som fan och håll ner



Spaningsplutonchefen Eric Brose, även kallad "Stridis Eric", kollar läget före anfallet.

huvudet. Läget är inte säkrat.

Brose gjorde en snabbkoll bland sina män. Han konstaterade rappt att allt var okej. Två fullt utrustade mc-förare gjorde samtidigt sin entré på stridsarenan och lastade av mer ammunition, samtidigt som två coola sjukvårdare levererades för att ta hand om eventuella skador.

– Klarar ni det här livet? Plutonchefens röst lät något upp-skärrad när han tilltalade sjukvårdschefen.

– Pojke, ta det lugnt, sa den trygge samariten. Chefen för sjukvårdarna hade varit med förr och önskade dämpa den upphetsade stämningen.

Någon minut senare smög sig gruppen ut mot den svårslagna terrängen. Förflyttade sig bortåt den befarade olycks- och stridsplatsen. Under trupperörelsens gång hördes sporadisk skottlossning i dess närhet.

– Håll ihop. Icke spridning gäller. Redo att öppna eld. Plutonchefens vassa viskande röst

trängde djupt in i männenas inre, medan nerverna dansade runt deras stofthydda.

Efter en sista koll av sambandet kommanderades åter försiktig marsch framåt.

Automateld

Plötsligt tillstötte automateld en bit från de anfallande hemvärnarna. Männen slängde sig flink ner bland det vassa buskaget. Spanaren längst fram stirrade försiktigt upp, samtidigt som han utlöste sitt vapen. En härlig skur av kulor försvann ur hans AK4 och resulterade i en oskadliggjord fiende.

– Bra, ropade Brose. Inta utgångsställning för anfall. Kolla terrängen framför er. Framåt.

Spaningsgruppen gjorde ett snabbt och resolut angrepp mot den befarade fienden. På den andra sidan av vägen stod deras kompaniambulans – nu något demolerad. En mina hade ramponerat frampartiets boggje hjul. Det hördes svaga

stönanden inifrån fordonet.

Oväntat uppfattades hjärtpländande skrik från det bortre buskagets snårområde. Två eskortsoldater hade blivit träffade av fiendeeld och blödde svårt.

Snabba som vesslor hastade sjukvårdarna fram till offren för att lugna dem. Det blev inte något lätt uppdrag. De sårade befann sig i ett svårt chocktillstånd. En av gruppcheferna hade under tiden skjutit en sabotör i benet och höll nu den arme sårade under sträng uppsikt.

– Rör du dig en millimeter, kan du hälsa hem. Den skottskadade mannen begrep antagligen inte gruppchefens utpräglade skånska dialekt.

En av samariterna hade under tiden tagit sig in i det minskadade fordonet och förband för fullt två sårade eskortsoldater, samtidigt som "Fritzen" fick ta emot ytterligare kulor, denna gång i sitt högra knä. Hans smärtande skrik hördes över hela området, men tystnade efter hand när en sjukvårdare tog honom under vård.

– Ligg still för helvete, ropade en stressad gruppchef. Nästa gång sitter skottet i hjärtat. Denna gång brukade han sin skolengelska som ekande försvann bland tallarnas ståliga vindkronor.

Spaningsplutonen under Broses utmärkta ledning hade ännu en gång utmärkt sig. Kompanichefen var mäkta imponerad och berömde plutonen vid kvällens genomgång.

Bo Bengtsson, reporter Småland

Skjutmiss kostade Nordmaling landskampsseger

Hemvänet i Nordmaling firade i år ett 50-årigt tävlingsutbyte med norska hemvänet i Hemavan. Männen tävlar i skytte och lottorna i andra moment. Tävlingsutbytet startade som en del i förbrödringen över gränsen och genomförs vartannat år i respektive land, med ett uttagningsår mellan varje drabbning.

Att tävlingen innehåller en hel del tradition och mycken prestige gick inte att ta miste



En sabotör tas om hand under tävlingen.

på när de tävlande anlände till stationerna. Det svenska laget

från Nordmaling hade vunnit drabbningen med god marginal om inte man gjort en total miss på andra skjutstationen där det handlade om sekundfältskjutning mot självmärkande mål.

Nu hamnade Nordmaling på en tredje plats efter segrande Norska Hattfjeldal och tvåan Rana hemvärnslag.

Däremot tog Sveriges lag Marlene Lindberg hem segern i lottornas landskamp. I den

tävlingen ingick sex olika moment som skulle bedömas ur både tids- och utförande perspektiv.

Att tävlingarna engagerat eldsjälar vittnar Ivar Wiglöv från Nordmaling om. Han har medverkat de senaste 24 åren som lagledare och veteran. På Ivars initiativ har hemvärnsområdet anlagt övningsbanor för att träna de olika momenten i skyttekamperna.

Christer Norberg

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvänet, ska du i första hand vända dig till din militärdistriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion. Detta gäller all krigsplacerad personal, alltså både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Till sist

En resa i fantasins värld

De politiska beslutsfattarna måste – om de menar allvar med talet om att försvara hela landet – inse att de blivit missledda om behovet av markstridkrafter.

I riksdagsdebatten om försvarret 29/3 i år gjordes märkliga uttalanden av den ledamot av försvarsutskottet, som fått i uppgift att förklara hur hela landet kan försvaras efter den drastiska nedskärning av markstridkrafterna, som regeringen och hans parti föreslog.

Han hänvisade till "mekanisering och ökad rörlighet". Markstridkrafterna behöver inte längre vara utgångsgrupperade i varje del av landet, kungjorde han. Ej heller behöver armén numera ha regimenten i varje landskap och län, vilket sagesmannens parti hade ansett vara nödvändigt för inte särskilt många år sedan. Han slog fast: "I dag kan militära förband förflyttas över hela riket på några timmar."

Reste i fantasin

Därmed var det uppenbart att han lämnat verkligheten och var ute och reste i fantasins värld där inga naturlagar gäller och där önsketänkandet har fritt fram. Han förstod givetvis att åhörarna och TV-tittarna förstod detta och skyndade sig att peka ut sin kunskapskälla: Högvärteret och dess "operativa analyser".

Under hela den tid, som den så kallade ominrikningen planerats har högvärterets strateger överdrivit rörlighetens betydelse.

Påståendet att förband kan förflyttas på marken "över hela riket på några timmar" är en myt – redan i fredstid. Den bistra saningen är att det krävs både anfallsförband och territoriella förband i alla delar av landet om vi ska ha en chans att möta ett angrepp, där fienden väljer plats och mål. Högvärteret och försarspolitikerna har blundat för detta.

Detta får konsekvenser även (och inte minst) för hemvänet.

Å ena sidan ställer riksdagsbeslutet stora krav på hemvänet som en viktig del av det territoriella försvarat, nämligen förmåga "att med hög beredskap bevaka och skydda viktiga totalförsvarsobjekt".

Inom ett år efter beslut om höjd beredskap "bör hemvänet ha ökat förmågan att stödja operativa insatsförband vid strid mot främst luftflandsatta förband. Personalstyrkan ska kunna utökas." När högvärteret brutit ned dessa krav i militära termer har kraven snarast skärpts.

Å andra sidan ger försvarsbeslutet anledning att ifrågasätta om hemvänet får realistiska fortsättningar. Det verkar främst röra sig om tre frågor:

1 Hur ska ledningen på nivån närmast över kretsar/bataljoner kunna fungera? Där finns tidiare 26 försvarsområdesbefälhavare för att leda totalt 161 kretsar. Nu ska 4 militärdistriktschefer leda de 161 kretsar/bataljoner, som landet är indelat i. MD S (Götaland) omfattar 74 kretsar/

bataljoner. MD S och MDM (Svealand) får 30–40 mil fägelvägen till de längst bort belägna kretsarna/bataljonerna, MDN får 60 mil. Det är en oprövd ledningsorganisation som "satts i sjön".

2 Hur ska instruktionsfrågan lösas? Försvarsmaktens grundorganisation ställde tidigare upp med 12 000 instruktionsdagar. Enligt Hemvänet nr 2/2000 har förre ÖB "pekat med hela handen" och sagt att så ska det bli även i fortsättningen.

Det finns tecken på att förbanden saknar förmåga att leverera de angivna "dagsverken". Det blir mycket tids- och kostnadskrävande att skicka instruktörer från de fatala "utbildningsplattformarna" till de många avlägsna hemvärnsområdena. Norr om Dalälven finns bara tre arméförband.

3 Var och hur grundutbildas framtidens hemvärnsmän? Huvudelen av de cirka 70 000 (20 000 färre än enligt plan) som nu finns i hemvänet är grundutbildade vid arméns förband när dessa var tre gånger så många som de blir i framtiden. Tidigare grundutbildades mellan 40 000 och 50 000 varje år, i framtiden 15–18 000. Den gamla ordningen gav en nyrekrytering till hemvänet om knappt 1000 per år, den nya ett par hundra. Räcker detta för att balansera avgångarna?



Sammanfattningsvis verkar förutsättningarna för hemvänets rekrytering och utbildning bli avsevärt sämre än tidigare, samtidigt som kraven skärps. Om dessa problem ska kunna hanteras krävs förvisso stor skicklighet hos försvarsmaktens officerare på olika nivåer och stor tilltro inom hemvänet till överheten.

Men det är av avgörande betydelse för det sistnämnda att försvarsministern och övriga försarspolitiker återvinner det förtroende som de förlorat genom att kritiklöst utnyttja det flumiga underlag som högvärteret givit dem angående behovet av markstridkrafter.

De politiska beslutsfattarna måste – om de menar allvar med talet om att försvara hela landet – bita huvudet av skammen, inse att de blivit missledda av det militära högvärteret om behovet av markstridkrafter och beordra detta att ta fram ett realistiskt underlag, grundat på den geografiska och styrkemässiga verkligheten, inte på önsketänkande om de egna styrkornas rörlighet och flexibilitet.

Carl Björeman
Artikelförfattaren är generallöjtnant och tidigare chef Milo Syd.

Lokalredaktörer: Skånska dragongruppen, Södra skånska gruppen: Lennarth Andersson, Nässelblomsvägen 30, 290 37 Arkelstorp, tel, fax 044-913 49, e-post lemajoh@se.packardbell.org ● N Smålandsgruppen, Kronobergsgruppen, Kalmargruppen: Bo Bengtsson, Nyhemsgatan 14, 57138 Nässjö, tel 0380-73726, 010-6973556 ● Hallandsgruppen: Leif Sondell, Stenlösevägen 37, 310 50 Slöinge, tel 0346-405 12, 070-6944246.

Roger Bengtsson, Västra v. 6, 302 65 Halmstad, tel 035-409 02, mobil 070-36 28 727 e-post r.bengtsson@home.se ●

Göteborgsgruppen, Bohus-Dalgruppen, Älvborgsgruppen, Skaraborgsgruppen: Lars Brink, Dr Lindhs gata 1, 413 23 Göteborg, tel/fax: 031-82 75 26, Mats Gillners, Skogsvägen 5, 468 32 Vargön, tel/fax: 0521-22 36 74 ● Gotlandsgruppen: Ulf Hörsne, Line gård Hörsne, 620 23 Romakloster, tel/fax: 0498-370 95 ● Livgrenadjärgruppen: Per Sjöwärd, Linnégatan 25 A, 582 25 Linköping, tel 013-10 11 56 ● Söderörnsgruppen: Göran Pettersson, Björkvägen 7, 130 40 Djurhamn, tel/fax 08-571 515 87 ● Södermanlandsgruppen: Kent Lund, Strandgatan 10 A, 633 43 Eskilstuna,

016-146240, fax 016-14 96 80, mobil 0708-20 01 24 ● Upplandsgruppen: Björn A. Johansson, Eva Lagerwallsgatan 2, 756 43 Uppsala, tel 018-124032 ● Värmlandsgruppen: Karl-Henrik Bergman, Hillringberg, 670 20 Glava, tel 070-207 9457 ● Dalregementsgruppen, Gävleborgsgruppen: Hans Lindkvist, Hökviken, 791 91 Falun, tel 023-222 49 ● Västernorrlandsgruppen, Jämtlandsgruppen: Rolf Höglund, Krokvägen 2, 864 33 Matfors, tel/fax 060-20005, 070-6346162 ● Västerbottensgruppen: Christer Norberg, Aronsberg 13, 910 60 Åsele, tel 0941-663 12, 070-517 58 34, fax 0941-661 80, Lars Heikkilä, Hemgårdsgatan 37, 934 31 Kåge, tel 0910-721 690, e-post: lars.linda@user.bip.net ● Norrbottensgruppen:

Jan Backman, Dalbackavägen 39, 945 92 Altersbruk, tel/fax 0911-20 40 37 ● Lapplandsjägargruppen, Norrbottens gränsjägargrupp: Sven Kostenius, Rantajärvi 78, 957 94 Övertorneå, tel 0927-230 00, fax 0927-231 23.